

Z OBSAHU ČÍSLA

60. výročí založení II. interní kliniky

50 let Oddělení nukleární medicíny

Otevření Česko-čínského centra pro výzkum TCM

Prof. Pravoslav Stránský – 75 let

Významné životní jubileum prof. Mazáka

Den dětí ve Fakultní nemocnici

Měsíc červen začíná oslavami Dne dětí. I ve škole při Fakultní nemocnici Hradec Králové se slavilo. V úterý 2. června i sluníčko tušilo, že se něco chystá. Pedagogové základní a mateřské školy připravili pro své malé žáčky zábavné soutěžní dopoledne. Do akce se zapojily i České lesy. Pan ing. Zvolánek přivezl dětem ukázat dravé ptáky, což se setkalo s obrovským nadšením. Podpořit soutěžící přišlo i vedení Dětské kliniky.

Poděkování patří i všem sponzorům, kteří věnovali sladkosti a drobné dárky vítězům.

A vítězové byli všichni!

B. Kovandová

Nový školní rok

Základní škola při Fakultní nemocnici vstoupila 1. září letošního roku do sedmého desetiletí svojí činnosti. Speciální pedagogové přivítali všechny školáky na dětských odděleních a připravili pro ně slavnostní zahájení nového školního roku s poutavým programem.

Herna Dětské kliniky se 2. září zaplnila hospitalizovanými školáky, které přišli pozdravit zástupci Královéhradeckého kraje, vedení FN HK a Dětské kliniky. Ředitelka školy Mgr. Blanka Kovandová přivítala hosty i žáky, zvláště pak prvňáčky. Představila jim jednotlivé pedagogy a popřála malým pacientům nejen úspěchy ve škole, ale hlavně brzké uzdravení spojené s návratem k rodině, kamarádům a spolužákům. Zábavný program byl uveden písničkou v podání žákyň ze ZUŠ Na Střezině pod vedením Mgr. A. Chocové. Pak členové hradecké Městské policie inspektorka E. Kněžourová a komisař I. Dubec oživilo dětem hravou formou zásady bezpečné cesty do školy. Všechny děti obdržely pěkné drobné dárky a dobře se bavily.

Mgr. Helena Bieliková

◀ Foto na titulní straně: Společně odcházejí z tiskové konference vicepremiér Pavel Bělobrádek, místopředsedkyně Státní rady Čínské lidové republiky Liu Yandong a ředitel Fakultní nemocnice v Hradci Králové prof. Roman Prymula, dne 17. června 2015, slavnostní otevření Česko-čínského centra pro výzkum TCM ve FN HK

Foto na zadní straně: Plakát k výstavě věnované 70. výročí založení Lékařské fakulty UK v Hradci Králové ▶

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: prof. MUDr. Vladimír Maisnar, Ph.D., MBA, redaktorka: Bc. Iveta Juranová. Adresa redakce: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz. Redakční rada: Ing. Veronika Bartošová, PhDr. Josef Bavor, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., Mgr. Martin Formánek, Mgr. Lucie Jarešová, Ing. Eva Kvapilová, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., doc. MUDr. Jiří Páral, Ph.D., prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., PhDr. Jiří Štěpán, Mgr. Dana Vaňková, Miroslav Všečeka, doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D.

Vydává Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako čtvrtletník v Nakladatelství ATD Dvůr Králové n. Labem (atd.hk@seznam.cz, tel. 774 167 245)

Ročník XXV (2015), č. 3 • Vyrobitel tiskárna V&H Print Hlávko s.r.o., Nové Město nad Metují • MK ČR E 11425 • ISSN 1211-295X

(Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adrese <http://fnhk.cz> v kapitole O fakultní nemocnici a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby – Časopisy)

Pokyny pro autory: Text příspěvku odevzdávejte elektronicky, zpracovaný v editoru Microsoft Word. Doprovodný obrazový materiál nevkládějte do textu, ale posílejte samostatně. Kontaktní adresy: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz

Vážený čtenáři Scanu,

do rukou se Vám dostalo již třetí letošní číslo časopisu, které jsme pro Vás společně připravili. Přestože je z větší části věnováno období prázdnin, které je novináři tradičně označováno jako „okurková sezóna“, pokusíme se Vás přesvědčit, že i v této době se toho ve Fakultní nemocnici a na Lékařské fakultě událo hodně zajímavého. Tentokrát se o to budeme snažit již na čtyřiceti stránkách, což je vůbec nejvíce v celé 25-leté historii tohoto časopisu. Nyní tedy krátce k jednotlivým příspěvkům.

Úvodní dva články jsou věnovány dvěma oborům, které slaví v tomto roce vlastní jubilea. První z nich je II. interní klinika slavící 60 let od svého vzniku. I pro mne, jako jednoho z jejích bývalých pracovníků, je obdivuhodná a téměř neuvěřitelná skutečnost, že řada spolupracovníků z bývalé II. interní kliniky se postupně stala čelnými představiteli, a to nejen interních oborů ve Fakultní nemocnici. Dodnes rád vzpomínám na téměř domácí atmosféru, která na tomto pracovišti vládla a se kterou jsem se od té doby bohužel již nikde nesešel. Druhým oddělením slavícím v tomto roce již rovněž málo uvěřitelných 50 let od svého založení je Oddělení nukleární medicíny. Tématem, kterému se musel Scan věnovat vzhledem k spoustě dohadů, které tuto problematiku provázejí, je založení centra tradiční čínské medicíny v naší FN a s ním související i návštěva vysoké vládní delegace ČLR vedené místopředsedkyní Státní rady Liu Yandong, a dokonce i ředitelky WHO Margaret Chan. V obsáhlém rozhovoru nám vysvětlil prof. Prymula snad všechno, co potřeboval čtenář Scanu vědět, a dosud takovou informaci nebyl schopen získat. Z článků věnovaných 70. výročí založení LF chci čtenáře upozornit zejména na článek prof. Špačka z období normalizace. Vrátit se, třeba jen v myšlenkách do tohoto období, pro něj nemohlo být příjemným zážitkem, za což mu chci na tomto místě ještě jednou poděkovat. Dalšímu dramatickému období, tentokrát let 1938–1945, je věnován cyklus historie budovy Lékařské fakulty. Ve Scanu samozřejmě nemohou chybět ani informace o řadě odborných a sportovních akcí a další jeho pravidelné rubriky.

Smutnou skutečností z posledních dnů, na kterou redakce již nestihla zareagovat vlastním článkem, ale musím ji zmínit alespoň na tomto místě, je úmrtí prof. PhDr. Radima Palouše, dr. h. c. mult., dne 10. září 2015 ve věku 90 let. Prof. Palouš působil jako mluvčí Charty 77, po revoluci spoluzakládal v České republice Občanské fórum a současně byl prvním rektorem Univerzity Karlovy po roce 1989. Čest jeho památce!

Za redakci Scanu, která věří, že Vás jeho obsah zaujme,

prof. Vladimír Maisnar

OBSAH

Den dětí ve Fakultní nemocnici	2
Nový školní rok	2
60. výročí založení II. interní kliniky	4
50 let Oddělení nukleární medicíny	7
Životní jubilea	8
Otevření Česko-čínského centra pro výzkum TCM	9
Rozhovor s ředitelem FN HK prof. Prymulou k problematice centra TCM	9
Noví vedoucí pracovníci	11
Lékařská fakulta očima pamětníků	12
Příběh budovy Lékařské fakulty	15
Lékařská fakulta UK v Hradci Králové po listopadu 1989	17
Tipy a triky urologické operativy – 3. český video-kongres	21
Dvacet milionů z programu GAMA míří do FN HK	21
Konference o trombóze a hemostáze 2015	22
3. charitativní běh na pomoc pacientům s poruchou srážlivosti krve	23
Odborné akce pořádané pracovišti FN a LF UK	23
Zlatá promoce 1965–2015	24
Historie medicíny ve filatelii	24
Prof. MUDr. Pravoslav Stránský, CSc. – 75 let	25
XVII. Hradecké pediatrické dny – 20. a 21. listopadu 2015	25
Významné životní jubileum prof. Mazáka	26
Zemřel doc. MUDr. Jiří Šimek, CSc.	27
Co také zaznělo v Senátu	28
Studentské akce – Jarní koncert	29
Kam za kulturou	29
Studentské akce – Graduates Night 2015 objektivem Jakuba Misíka	30
Filharmonie Hradec Králové – hrajeme v barvách HRADCE	31
Východočeský výtvarný salon 2015	32
Pantelleria – „Dcera větru“	33
Z historie českých špitálů: Sacra Infermeria (maltský špitál rytířů Řádu sv. Jana – johanitů)	35

60. VÝROČÍ ZALOŽENÍ II. INTERNÍ KLINIKY

Dne 3. června 2015 proběhl ve Výukovém centru LF UK slavnostní seminář připomínající 60. výročí založení II. interní kliniky a pořádaný na počest významného životního jubilea prof. MUDr. Jaroslava Mazáka, CSc. (tomuto jubileu je věnováno laudatio na jiném místě tohoto čísla časopisu).

Historie vzniku II. interní kliniky se datuje od roku 1952. V tomto roce byla v rámci interní kliniky nově zřízena vojenská interní subkatedra Vojenské lékařské akademie (VLA), která byla následně přejmenována na II. interní katedru VLA. Přednostou se stal doc. Viliam Jurkovič (profesorem jmenován v roce 1961) a asistentem a prvním primářem byl doc. Zdeněk Šanda. Pracoviště mělo ve svém začátku

Kolektiv II. interní kliniky (v roce 1956). Zadní řada zleva: Karel Záruba, Věra Kühnelová, Vladimír Pidrman, Dagmar Fiedlerová, Irena Buršíková; sedící zleva: Libuše Mihulová, Viliam Jurkovič, Zdeněk Šanda, Zdeněk Bělobrádek a Karel Vodička.

40 lůžek. V červenci 1953 se rozšířila lůžková kapacita na 60 lůžek, klinika se organizačně odloučila od tehdejší „fakultní interny“. Nadále však zůstaly společné laboratoře, rtg pracoviště a ambulance. V letech 1953–1954 přibyli další lékaři: dr. Chudomel, dr. Vodička, dr. Fiedlerová, doc. Bělobrádek, doc. Kos a prim. Vyčichl. V červnu 1955 se pracoviště II. interní katedry VLA přestěhovali do rekonstruované budovy bývalého Ústavu hluchoněmých na Pospíšilově třídě a vytvořili II. interní kliniku. Kolektiv lékařů postupně rozšířili dr. Čížek, doc. Záruba, prof. Mazák, prim. Dobiáš (1955), prim. Mihulová, prof. Pidrman (1956), prim. Jelínek (1957), prof. Fixa (1958), prof. Král (1959), dr. Komárková, prof. Vaňásek, dr. Vokrouhlická a doc. Kosmák (1960). Tím byl vybudován silný tým kliniky, který rychle rozvíjel hlavní směry vnitřního lékařství. Přednosta interní kliniky byl současně vedoucím katedry. Od roku 1958, kdy byla VLA zrušena, byl přednosta II. interní kliniky a vedoucí II. interní katedry současně také ještě náčelníkem Katedry válečného vnitřního lékařství VLVDÚ JEP (Vojenský lékařský výzkumný a doškolovací ústav Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové). Jednalo se o organizační ujednání ministerstev školství, zdravotnictví a obrany (1958–1992).

Prvním přednostou II. interní kliniky byl prof. MUDr. Viliam Jurkovič, DrSc. (přednostou 1952–1968), viz též SCAN 2011; 21(3): 10–11. Prof. Jurkovič byl nejen vyni-

kající internista a kardiolog, ale také „vizionář-budovatel“, vědec a pedagog (jeho Základy nemocničního a polního vnitřního lékařství byly skvělou hradeckou učebnicí interny). Na klinice vytvořil liberální prostředí a velkorysé podmínky pro odborný a vědecký růst ostatních lékařů. Velkého uznání se dostalo prof. Jurkovičovi také v zahraničí. Pravidelně přednášel například na univerzitě ve Štrasburku a francouzským prezidentem de Gaullem byl jmenován profesorem vnitřního lékařství (1965). Prof. Jurkovič projevil také mimořádnou osobní statečnost a zásadovost, nevyhýbal se ve veřejných diskusích filosofickým tématům komunistickým režimem zakázaným. Byl signatářem protikomunistického manifestu Dva tisíce slov (1968). Po okupaci Československa sovětskou armádou byl donucen k emigraci (1968). Působil nejprve ve Velké Británii (Royal Postgraduate Medical School, Hammersmith Hospital v Londýně) a poté ve Spolkové republice Německo (Hamburg a Bad Pyrmont).

Prof. MUDr. Jaroslav Mazák, CSc. byl přednostou II. interní kliniky od roku 1968 do roku 1978, byl a je vynikající osobností české medicíny. Zasloužil se o další významný rozvoj a rozkvět II. interní kliniky. Prof. Mazák je nejen výtečný kliník a vědec, ale také skvělý pedagog. Z jeho opakovaných vydání učebnice interny se učily dvě generace mediků a lékařů. Prof. Mazák je také vynikající internista a hematolog, zasloužil se také o vznik radiobiologie jako samostatného

Professor Jaroslav Mazák (vpravo) s primářem Václavem Dobiášem (1970).

Profesor Pidrman (vpravo) s profesorem Jurkovičem při jeho první návštěvě II. interní kliniky po nucené emigraci (květen 1990).

oboru a významně přispěl ke vzniku a rozvoji klinické farmakologie (zakladatelem je prof. Květina). Mimořádnou zásluhou prof. Mazáka je vybudování tzv. „přístavby“, nové budovy v areálu na Pospíšilově třídě (1972–1977). Klíčovými osobami při vlastní realizaci stavby byli prim. Matěja a prim. Pospíchal. Prof. Mazák byl po „politické likvidaci“ komunistickým režimem na základě smyšlených obvinění, po 22 letech práce a na vrcholu svých medicínských sil, v roce 1978 donucen z kliniky odejít. Krátce pak pracoval v Ústřední vojenské nemocnici v Praze ve Střešovicích a poté působil jako primář interního oddělení nemocnice v Rychnově nad Kněžnou.

Prof. MUDr. Vladimír Pidrman, DrSc. byl přednostou II. interní kliniky od roku 1978 do roku 1997. Byl nejen vynikajícím internistou a kardiologem, ale také mimořádně koncepčním člověkem, v dnešní terminologii bychom řekli špičkovým manažerem. Vybuvoval vynikající univerzitní interní pracoviště, vytvořil prostor a podmínky pro odborný růst lékařů všech odborností. Jeho velkou zásluhou také je, že na klinice vytvořil liberální klima v době celospolečenské politické nesvobody.

Dalšími přednosty, již v „novodobé historii“ II. interní kliniky, postupně byli prof. Jan Bureš (1997–1998), prof. Zbyněk Hrnčíř (1998–2000), prof. Jaroslav Malý (2001–2012) a prof. Marcela Kopáčová (od roku 2012).

Medicínská síla II. interní kliniky byla mimo jiné i v tom, že pokrývala na špičkové úrovni všechny oblasti a obory vnitřního lékařství. Kardiologie byla na II. interní klinice vždy na vysoké úrovni, a to jak v části klinické (léčebně-preventivní), tak i vědecko-výzkumné a experimentální. Z řady priorit je třeba připomenout alespoň zavedení trombolytické léčby v terapii akutního infarktu myokardu (prof. Pidrman, doc. Hamet) a vybudování elektrofyziologické laboratoře (prim. Tilšer, prof. Pleskot, doc. Pařízek). Mezi přední obory kliniky patřila od počátku existence kliniky také gastroenterologie. Hlavními gastroenterologickými osobnostmi s mezinárodním renomé byli prof. Fixa, dr. Komárková a prim. Pospíchal, kteří vedle špičkové gastroenterologie pěstovali na vrcholné úrovni také klinickou imunologii a diabetologii.

Silná hematologie byla příkladem optimálního využití výhod propojení nemocniční, školské a vojenské části II. interní kliniky. Klinika byla navíc hlavním celostátním centrem lékařské péče pro případné havárie v atomových elektrárnách a dalších nukleárních zařízeních. Základy klinické hematologie položil prof. Mazák, obor dále rozvíjeli v klinické i laboratorní

části další významní hematologové: prim. Matěja, prof. Bláha, prof. Malý, prof. Jebavý, prof. Vaňásek, doc. Pecka a další.

Klinickou a laboratorní imunologii na klinice založili prim. Matěja a prof. Tichý. V tomto pojetí měla imunologie na II. interní klinice široký přesah do dalších odborností, především revmatologie, hematologie, gastroenterologie, kardiologie a nefrologie. Nefrologii reprezentovali doc. Záruba, doc. Chobola a později prof. Kačerovský a doc. Brndiar. Rozvíjena byla především peritoneální dialýza. Základní principy metabolické a nutriční péče vypracoval doc. Kos. Věnoval se také diabetologii, kardiologii a významným dílem se podílel na radiobiologickém výzkumu. Základy klinické výživy položili prof. Zadák a prof. Sobotka. Zakladatelem a hlavní osobností revmatologie byl a stále zůstává prof. Hrnčíř, a to jak v oblasti klinické, tak i vědecko-výzkumné a pedagogické. Na dalším rozvoji revmatologie se podíleli především doc. Bradna a dr. Soukup.

II. interní klinika vynikala mimo jiné i tím, že od svého založení rozvíjela experimentální výzkum (od roku 1955). Jako jedna z prvních v tomto státě vybuvovala kardiologickou jednotku intenzivní péče (1967). V celostátním měřítku prioritní bylo vybudování reverzní hematologické izolace (life-island) v roce 1972 a následně oddělení hematologické intenzivní péče (1978). První alogenní transplantace kostní dřeně v Československu byla provedena na II. interní klinice (1976). V celostátním měřítku bylo prioritní také použití separátoru krevních elementů a zavedení terapeutické hemaferézy. Na naší klinice byla jako první v Československu vybudována metabolická jednotka intenzivní péče (1977) a gastroenterologická jednotka intenzivní péče (1990). Mezi priority II. interní kliniky patří také vyvinutí prvního polyiontového nápoje Elsikol (prof. Kačerovský, doc. Chobola, prof. Zadák), který byl následně uveden jako perorální rehydratační nápoj do výbavy československé armády.

V roce 1990 odešli z II. interní kliniky prof. Zadák a prof. Sobotka a vybuvovali nové pracoviště, nynější III. interní kliniku. Silná imunologická skupina (Krejsek, Kopecký, Drahošová, Krčmová) přešla v roce 1991 z II. interní kliniky do hlavního areálu Fakultní nemocnice a stanula v čele nově vzniklého pracoviště (nejprve Oddělení a od roku 1997 Ústav klinické imunologie a alergologie). Ústav vedl doc. Kopecký (1991–2006) a od roku 2007 je přednostou prof. Krejsek.

Na II. interní klinice byla tradičně velmi silná kardiologie s mnoha významnými osobnostmi. V rámci sjednocování interních podoborů a týmů ve Fakultní nemocnici přešla kardiologie postupně na I. interní kliniku. Tři kardiologové z II. interní kliniky se postupně stali přednosty I. interní kliniky: prof. Pleskot (2001–2004), prof. Červinka (2013–2014) a doc. Štásek od roku 2014. Dalším významným lékařem kliniky je prim. Tilšer, který se v roce 1994 stal přednostou samostatného Oddělení kardiopulmonální a vaskulární diagnostiky. Mnoho dnešních čtenářů si možná neuvědomí, že řada vynikajících lékařů odešla z II. interní kliniky na jiná pracoviště. Tak například prof. Melichar a prof. Filip odešli na Onkologii, prof. Maisnar na Oddělení klinické hematologie, doc. Gregor a prim. Paráková na Plicní kliniku, doc. Pospíšil a prim. Černohorský na III. interní kliniku, prof. Tichý na Ústav klinické biochemie a diagnostiky, abychom uvedli alespoň některé z nich.

Od devadesátých let působila II. interní klinika v rámci dvou svých primariátů ve dvou lokalitách: na Pospíšilově třídě a v hlavním areálu Fakultní nemocnice. V letech 1994

–1995 rozvinuli prof. Bureš a prof. Rejchrt odkaz gastroenterologie předchozích desetiletí a vybudovali ve Fakultní nemocnici „na zelené louce“ nové, špičkové gastroenterologické pracoviště v rámci Klinického centra ÚKBD (tehdy vedeného prof. Paličkou). Tím byl položen základ nové moderní gastroenterologie v Hradci Králové. V letech 1997–2002 pak byly postupně všechny gastroenterologické týmy ve Fakultní nemocnici (dosud působící na čtyřech klinikách) spojeny do jednoho pracoviště na II. interní klinice.

Od roku 2001 do roku 2012 měla II. interní klinika 3 primariáty: gastroenterologický, hematologický a primariát všeobecné interny + revmatologie. V roce 2004 se část kliniky z Pospíšilovy třídy přestěhovala do nového interního pavilonu a po 50 letech se tak znovu sjednotila v areálu Fakultní nemocnice. V roce 2012 se klinika organizačně rozdělila na dva celky, vznikla dvě nová pracoviště: II. interní gastroenterologická klinika (s hlavním zaměřením: gastroenterologie, revmatologie a klinická farmakologie) a IV. interní hematologická klinika (s hlavním zaměřením: hematologie a endokrinologie).

V současné době patří gastroenterologické pracoviště mezi největší a nejlépe technicky a technologicky vybavená centra v České republice, využívá všechny moderní diagnostické technologie. Provádí téměř 8 tisíc výkonů za rok, tedy všechny základní metody digestivní endoskopie a všechny metody terapeutické (endoskopická léčba krvácení s využitím všech modalit, polypektomie, endoskopické slizniční resekce, endoskopické submukózní disekce, drenážní výkony, dilatace, zavádění stentů, ligace), abdominální ultrasonografie (včetně cílených a necílených biopsií v abdominální oblasti), lineární a radiální endoskopická ultrasonografie (včetně biopsií a analgetické léčby). Endoskopické pracoviště také poskytuje komplexní léčbu choledocholitíazy (mechanická a elektrohydraulická litotripse; extrakorporální litotripse rázovými vlnami – ESWL ve spolupráci s Urologickou klinikou LF UK a FN HK), zavádí perkutánní endoskopické gastrostomie (PEG). Jedním z nosných programů je komplexní diagnostika a terapie chorob tenkého střeva. Pracoviště provádí endoskopická vyšetření tenkého střeva: kapslovou endoskopií (od roku 2002) a dvojbalonovou enteroskopií (metodu jsme zavedli jako první pracoviště v ČR na začátku roku 2006). Na počátku roku 2007 byla na pracovišti uvedena do provozu konfokální laserová endomikroskopie (jako první ve střední Evropě). Na II. interní klinice byly jako první v ČR zavedeny některé moderní terapeutické postupy (např. endoskopická léčba stenóz gastrointestinálního traktu bio-degradabilními stenty nebo využití Danišova stentu u ezofageálního variceálního krvácení). V roce 2015 jsou zaváděny nové metody léčby achalázie jícnu (POEM – perorální endoskopická myotomie) a prekancerózních stavů sliznice jícnu (radiofrekvenční ablace) a sofistikované vyšetření biliárního systému (SpyGlass). Hlavním klinickým i výzkumným zaměřením hepatologie současné II. interní kliniky je portální hypertenze. Ve spolupráci s Radiologickou klinikou pracoviště zajišťuje transjugulární portosystémové spojky (TIPS) a komplexní péči o pacienty po zavedení TIPS. Tento program je v rámci ČR výjimečný nejen svým trváním (první TIPS zavedli prof. Krajina a prof. Hůlek již v roce 1992), ale i nejrůznějšími zkušenostmi v rámci Evropy. V roce 2012 byla zavedena vyšetřovací metoda elastografie jater. V rámci neinvazivní gastroenterologické diagnostiky jsou prováděny pH-metrie a impedance, elektrogas-

trografie, jícnové a anální manometrie, anorektální biofeedback, funkční jaterní testy a indirektní kalorimetrie. Důležitou součástí funkční diagnostiky jsou dechové testy. Pracoviště provádí jak dechové testy s využitím přirozených neradioaktivních izotopů uhlíku (např. pro diagnostiku infekce *Helicobacter pylori* nebo vyšetření gastrické evakuace), tak i dechové testy založené na stanovení vodíku a metanu ve vydechaném vzduchu (oboje ve spolupráci s Ústavem klinické biochemie a diagnostiky).

Revmatologická část kliniky zajišťuje soustavnou péči o revmatické pacienty na úrovni terciálního centra v úzké mezioborové spolupráci zvláště s klinickou imunologií, histopatologií a pracovišti zobrazovacích metod. Speciálním zaměřením revmatologické skupiny je diagnostika a léčba systémových onemocnění pojiva. Předmětem soustředěné diagnostické, léčebné a také výzkumné a výukové práce revmatologů naší kliniky jsou systémový lupus erythematosus, systémová sklerodermie, zánětlivé choroby svalu (polymyositis a dermatomyositis), autoagresivní postižení cévních struktur jako jsou tzv. systémové vaskulitidy, a také onemocnění revmatoidní artritidou, ankylozující spondylitidou a další systémová onemocnění, která vyžadují specializovanou diagnostiku nebo intenzivní léčbu. Pracoviště se stalo průkopníkem v oblasti intenzivní, tzv. pulzní léčby závažných revmatických chorob, a to jak s použitím glukokortikoidů, tak imunosupresiv či imunomodulačních imunoglobulinů. U gastroenterologických i revmatologických pacientů je klinika centrem pro podávání biologické léčby.

Klinická farmakologie je na II. interní klinice zosobněna vedoucím farmakologického centra MUDr. PharmDr. Kamilem Rudolfem, PhD., MBA. Po nástupu do funkce na počátku tohoto roku vybudoval nový tým centra, kromě farmakologů zapojil i ostatní navazující obory. Klinická farmakologie poskytuje komplexní informace a konzultace potřebné pro účinné a bezpečné užívání léků ve všech oborech léčebné péče, zejména s ohledem na možné lékové interakce, nežádoucí účinky, dávkování léků za abnormálních podmínek a interpretace abnormálních odpovědí.

V současné době na II. interní klinice působí 5 profesorů, 2 emeritní profesori, 2 docenti a 24 dalších lékařů, z nich 10 má vědeckou hodnost (CSc. nebo Ph.D.), viz též www.kcvl.cz. V rámci kliniky studuje 6 postgraduálních studentů v rámci doktorského studijního programu Vnitřní nemoci.

Hlavními odbornými směry pro klinickou, pedagogickou i vědecko-výzkumnou činnost II. interní kliniky v současné době jsou gastroenterologie, revmatologie, klinická farmakologie a všeobecná interna. Po celou dobu své existence patří II. interní klinika mezi nejpřednější interní pracoviště v našem státě. Do dalšího 60ti letí kliniky tedy popřejme, aby si toto výsadní postavení udržela a aby se i nadále všestranně rozvíjela ve prospěch svých pacientů i ve prospěch medicíny.

Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit.

K tomuto stručnému představení hlavních milníků II. interní kliniky byly vedle archivních materiálů kliniky využity také cenné informace a vzpomínky prof. Mazáka, prim. Mihulové a prof. Krále, za což jim patří velký dík.

*Prof. MUDr. Marcela Kopáčová, Ph.D.
přednostka II. interní gastroenterologické kliniky*

Fotografie: archiv II. interní kliniky

50 LET ODDĚLENÍ NUKLEÁRNÍ MEDICÍNY

Nukleární medicína je medicínský obor, který používá k diagnostice a terapii onemocnění aplikace otevřených radioaktivních zářičů (radiofarmak) do těla pacientů. Tento obor je poměrně mladý, vznikl počátkem 40. let 20. století. V roce 1943 se v USA uskutečnila první intravenózní terapeutická aplikace ^{32}P u pacienta s diseminovanými bolestivými kostními metastázami u karcinomu prostaty. Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové se první aplikace terapeutických radiofarmak, a to konkrétně ^{32}P (léčba bolestivých kostních metastáz u karcinomu prostaty) a ^{131}I (léčba karcinomu štítné žlázy) uskutečnila v roce 1953 na Radiologické klinice vedené prof. J. Bašteckým.

V roce 1963 byl zakoupen dvoukanálový scintilační přístroj pro funkční vyšetřování ledvin s ^{131}I -hippuranem a štítné žlázy s ^{131}I -jodidem sodným. O dva roky později, tj. v roce 1965, bylo oficiálně ustaveno radioizotopové pracoviště, byť ještě jako součást Radiologické kliniky. Pracoviště bylo umístěno do několika malých místností v provizorních přízemních budovách za Gynekologicko-porodnickou klinikou. V roce 1967 se podařilo po přidělení devizových prostředků zakoupit z USA černobílý gamagraf od firmy Nuclear Chicago, což umožnilo provádět gamagrafická vyšetření štítné žlázy s ^{131}I -jodidem sodným, jater s ^{198}Au -koloidy či $^{113\text{m}}\text{In}$ -koloidy, kostí s ^{85}Sr , plic s ^{131}I -makroagregátem humánního sérového albuminu a detekci placenta praevia pomocí $^{113\text{m}}\text{In}$ -chloridu. Tyto radionuklidy bylo nutné dovážet z cyklotronu v Řeži či ze zahraničí, což kladlo značné nároky na logistiku transportu. Na základě potřeb Neurochirurgické kliniky byl v roce 1970 instalován v prostorách této kliniky barevný gamagraf od firmy Picker z USA, který umožňoval provádět diagnostiku nádorů mozku pomocí gamagrafie s $^{113\text{m}}\text{In}$ -DTPA.

V roce 1971 došlo ve Fakultní nemocnici Hradec Králové ke kvalitativnímu skoku při in vivo zobrazování radionuklidů v těle pacienta, kdy byla z USA zakoupena planární scintigrafická gamakamera Pho/Gamma od firmy Nuclear Chicago, která umožnila značně zvýšit počty vyšetřených pacientů a kvalitu zobrazení. V témže roce pak byla zahájena imuno-

PET/CT Discovery VCT 64

analytická vyšetření vzorků krve pro stanovení hladin hormonů pomocí radionuklidů, a to metodou radioimunoanalýzy s měřeními vzorků ve studnových scintilačních detektorech. Radioimunoanalytická laboratoř (RIA) byla umístěna v suterénu Gynekologicko-porodnické kliniky.

Dalo by se říci, že rok 1972 byl naprosto přelomový, protože se na trhu objevily první in-house $^{99\text{m}}\text{Mo}$ - $^{99\text{m}}\text{Tc}$ generátory, které umožnily značit většinu radiofarmak pomocí $^{99\text{m}}\text{Tc}$, které má krátký poločas (6 hodin), což vedlo k významnému snížení radiační zátěže pacientů při scintigrafických vyšetřeních a díky nižší energii emitovaného gama záření (140 keV) došlo k velmi významnému zlepšení kvality scintigrafických obrazů. Zavedení $^{99\text{m}}\text{Tc}$ do klinické praxe umožnilo přípravu celé řady nových radiofarmak, což vedlo k prudkému růstu počtu scintigrafických vyšetření.

Na základě rychlého rozvoje oboru a růstu počtu vyšetření in vivo, in vitro a díky počtu terapeutických aplikací radionuklidů pacientům oficiálně ustavilo vedení Fakultní nemocnice k 1.8.1976 samostatné Oddělení nukleární medicíny (ONM), které po školské linii bylo začleněno do Katedry radiologie vedené prof. Steinhartem. Začátkem 80.let 20. století vyvstala potřeba zvýšit kapacitu scintigrafických vyšetření a integrovat jednotlivá pracoviště ONM z kapacitně i radiohygienicky nevyhovujících prostor na jedno místo. V roce 1985 začala výstavba nového ONM v podobě tzv. podlimitní panelové výstavby na pozemku proti Chirurgické klinice, stavba trvala až do roku 1990 a problém s integrací jednotlivých pracovišť vyřešila pouze částečně, neboť RIA laboratoř pro nedostatek místa v nové budově ONM byla nucena zůstat i nadále v suterénu Gynekologicko-porodnické kliniky.

V roce 1985 byla pro novou budovou ONM objednána v Maďarsku planární scintilační gamakamera Gamma-Művek. Maďarsko se v rámci dělby práce mezi zeměmi RVHP stalo monopolním dodavatelem gamakamer pro země socialistického tábora, jelikož ale nebylo možné ze součastkové základny Východního bloku sestavit výkonný počítač, byla osazena vyhodnocovacím počítačem a softwarem od firmy Siemens. Tato gamakamera byla dodána v roce 1987 ještě do původních prostor, protože došlo k opoždění

SPECT/low dose CT gamakamera Infinia Hawkey 4

výstavby nové budovy ONM pro tehdy typický jev, nedostatek stavebních kapacit. V roce 1990 se ONM přestěhovalo po pěti letech výstavby do nové budovy, kde došlo ke křížené integraci in vivo scintigrafických metod a zlepšení radiohygienických poměrů. Terapie radionuklidy se i nadále prováděla při hospitalizaci v provizorních přízemních budovách Kliniky onkologie a radioterapie za Gynekologicko-porodnickou klinikou.

Nicméně koncem 80.let nastalo několik okolností, které ukázaly, že nová budova ONM nebude dostačovat kapacitou již v době její dlouhé výstavby. Mezi tyto okolnosti se dá zařadit jednak rozhodnutí postavit jadernou elektrárnu v Tětině u Chlumce nad Cidlinou, což si vyžádalo zřít Centrum pro léčbu nemocí z ozáření, dále náhlý skok ve vývoji výpočetní techniky, který dovolil uvést do praxe jednofotonovou emisní tomografii (SPECT), umožňující trojrozměrné scintigrafické zobrazení distribuce radiofarmak v organismu pacienta. Další podstatnou okolností byla potřeba začít řešit nevyhovující prostory Kliniky onkologie a radioterapie a integrovat onkologické obory včetně Oddělení klinické hematologie I. a II. interní kliniky do jedné budovy. Začátkem 90. let došlo také ke značnému zpřísnění legislativy řešící ochranu před ionizujícím zářením, což si vynutilo potřebu speciální lůžkové stanice pro podávání terapie otevřenými radionuklidovými zářiči, konkrétně ¹³¹I-jodidem sodným, u pacientů s karcinomem štítné žlázy a tyreotoxikózou.

Vedení Fakultní nemocnice Hradec Králové se rozhodlo řešit situaci radikálně, čemuž přispěla i ekonomická konjunktura v České republice. Padlo rozhodnutí zásadně expandovat scintigrafické metody a zvýšit počet gamakamer ze 2 na 5, a to včetně 3 digitální dvouhlavých SPECT skenerů a byl zpracován velkorysý nadčasový projekt, který splňoval náročné provozní i radiohygienické požadavky.

V letech 1994-1997 firma Vojenské stavby postavila naproti Chirurgické klinice nový komplexní onkologický pavilon, který umožnil integrovat veškeré části ONM včetně RIA laboratoře do jedné budovy a postavena též byla speciální lůžková stanice pro podávání terapie radionuklidy. Nicméně v roce 1997 konjunktura skončila bankovní krizí a přišli tzv. úsporné balíčky, které zredukovaly plánovaný počet přístrojů na jednu planární gamakameru a dva SPECT skenery, kde jeden již byl zakoupen v roce 1994 a provizorně umístěn do původních prostor, další byl zakoupen v roce 1997. Oba

SPECT skenery byly v té době ultramoderní výrobky firmy Elscint z Izraele. Původní pracoviště ONM, tzv. panelový domeček, byl o několik let později zbourán a ustoupil výstavbě nového pavilonu interních borů.

Vývoj v nukleární medicíně akceleroval na přelomu tisíciletí, kdy se do praxe dostaly hybridní přístroje, jako SPECT/CT a PET/CT (pozitronová emisní tomografie) a celá řada nových radiofarmak pro zobrazování nádorů. V roce 2006 byla provedena náhrada SPECT skeneru (rok výroby 1994) za moderní hybridní SPECT/low dose CT skener Infinia Hawkey od firmy General Electric a v roce 2012 byl nahrazen také druhý SPECT skener (rok výroby 1997), opět za hybridní SPECT/low dose CT skener Infinia Hawkey. Kombinace SPECT a CT umožňuje fúzi funkčních a anatomických (morfologických) obrazů. Hybridní SPECT/low dose CT zlepšil diagnostický potenciál vyšetření a poskytl synergické efekty z obou zobrazovacích metod. SPECT i CT jsou uspořádány v jednom gantry za sebou. Hybridní systém poskytuje vyšší kvalitu vzájemné registrace dat z obou vyšetření než prostá fúze obrazů z dedikovaného SPECT a CT.

V roce 2012 také byla uskutečněna zásadní modernizace a digitalizace planární gamakamery Gamma-Müvek včetně výměny scintilačních detektorů (rok výroby 1987). Zdá se, že tato gamakamera je nesmrtelná a je v provozu na mnoha pracovištích v České republice i v zahraničí. Díky velkorysému, nadčasovému projektu současného ONM bylo možné v roce 2008 provést vestavbu PET/CT pracoviště do současných prostor a od 2.1.2009 zahájit provoz. Na pracovišti je instalován PET/CT, skener jež vyrobila a dodala firma General Electric. Veškerá obrazová data z PET/CT a SPECT/low dose CT jsou archivována v PACS.

Co říci závěrem – nukleární medicína ve Fakultní nemocnici Hradec Králové za dobu své existence prošla bouřlivým rozvojem, který by nebyl možný bez laskavé podpory vedení Fakultní nemocnice Hradec Králové. Pracoviště v současné době poskytuje plné spektrum scintigrafických a terapeutických metod, které snese světové srovnání. Dále bych rád poděkoval spolupracovníkům za usilovnou práci a doufám, že dalších 50 let bude pro Oddělení nukleární medicíny ve Fakultní nemocnici Hradec Králové stejně příznivých.

*Doc. MUDr. Jiří Doležal, Ph.D.
Oddělení nukleární medicíny
FN Hradec Králové*

V uplynulém období oslavili své životní jubileum, ke kterému jim dodatečně blahopřejeme, tito vedoucí pracovníci FN a LF UK:

40 let

MUDr. Jaromír Kočí, Ph.D., FACS, vedoucí Oddělení urgentní medicíny FN HK

45 let

prof. MUDr. Aleš Ryška, Ph.D., přednosta Fingerlandova ústavu patologie FN HK a LF UK HK

60 let

Pharm. Mgr. Jiří Kotlář, vedoucí Nemocniční lékárny FN HK

Otevření Česko-čínskému centru pro výzkum TCM

17. červen 2015 se stal pro Fakultní nemocnici Hradec Králové velmi významným dnem, neboť bylo oficiálně otevřeno Česko-čínské centrum pro výzkum tradiční čínské medicíny (TCM). Slavnostního aktu se účastnila řada předních osobností České republiky i Čínské lidové republiky, ale i delegace z Maďarska. Mezi nejvýznamnější hosty patřili za Českou republiku vicepremiér Pavel Bělobrádek a mi-

Ředitel FN HK prof. Prymula s čínskou delegací.

nistr zdravotnictví Svatopluk Němeček, za čínskou stranu pak místopředsedkyně Státní rady Čínské lidové republiky Liu Yandong a ministryně zdravotnictví Li Bin a spolu s nimi mnoho dalších významných představitelů veřejného a společenského života.

Mimořádným hostem pak byla ředitelka Světové zdravotnické organizace (WHO) Margaret Chan. Právě ředitelka WHO postavila ve svém projevu před naše centrum velký a zavazující úkol: „Mám pro vás jednu výzvu. Světová zdravotnická organizace sdružuje 194 zemí světa, které jsou rozhodnuty podporovat tradiční medicínu. Začněte pracovat na svém úspěchu, a pokud se vám bude dařit, můžete se stát spolupracujícím centrem tradiční čínské medicíny pro WHO.“ V tuto chvíli žádné podobné centrum mimo území Číny neexistuje, proto tato nabídka z úst nejvyšší představitelky WHO pro nás znamená obrovskou poctu. Hradec Králové by se tak měl stát centrem tradiční čínské medicíny pro celou střední a východní Evropu. Celý projekt vznikl ve spolupráci s nemocnicí tradiční čínské medicíny Shuguang a Univerzitou TCM v Šanghaji.

Prof. MUDr. R. Prymula, CSc., Ph.D.

Rozhovor s ředitelem FN HK prof. Prymulou k problematice centra TCM

Co bylo pro Vás prvním impulsem k vybudování centra TCM ve FN HK?

Možná překvapivě první impuls směrem k tradiční čínské medicíně byl ve Spojených státech, kdy naprostá většina velkých renomovaných nemocnic má podobné centrum. Pak následovalo několik cest do Číny, kdy jsme řešili možnou spolupráci v klasické západní medicíně. Při té příležitosti jsme navštívili několik nemocnic, které měly kliniky či oddělení tzv. integrované neboli východní a západní medicíny. Zde vznikla vlastní myšlenka a to již byl první krůček k vlastní realizaci.

Kolikrát jste Vy sám navštívil Čínu a co si myslíte o možnostech propojení tradiční čínské a západní medicíny?

Čínu jsem navštívil za svůj život asi osmkrát. První čtyři cesty však souvisely pouze s mojí odborností, tedy vakcinologií. Až následně to byly cesty věnované právě hledání spolupráce v západní či východní medicíně. Čína sama je příkladem dobré koexistence obou systémů. Jednak zde existují čistě západní nemocnice či nemocnice tradiční čínské medicíny nebo existují integrovaná oddělení uvnitř jednotlivých nemocnic, která spojují pozitivní aspekty obou systémů. TCM je možná orientována více preventivně a i léčba vyžaduje delší čas, ale v některých oblastech jsou výsledky zcela nepopiratelné.

Co si myslíte o názoru, který má na TCM bývalý mluvčí ministra Julínka, Tomáš Cikrt, že si TCM na medicínu jenom hraje a jde v podstatě o šarlatánství, které vzniklo z pouhé nouze?

Myslím si, že takto černobíle uvažování je dnes zcela mimo realitu. TCM není v tomto smyslu jen jakousi náhražkou pro chudé. I v Číně jsou lidé z nejmovitějších vrstev, které TCM vyhledávají a za léčbu špičkových expertů platí nemalé peníze. Je ale rozdíl, jestli nás léčí samozvaný amatér anebo erudovaný specialista. To je ale jistě obdobné i s medicínou

západní, i když u TCM v ČR je to problém větší, vzhledem k její současné téměř ilegální existenci. Všem doporučuji navštívit webové stránky renomovaných amerických nemocnic. Zde je možno se dočíst, co se v oblasti TCM a zejména akupunktury v každém takovémto zařízení provádí a proč.

Předpokládáte v této souvislosti i nějaké možnosti vědeckého ověření účinnosti tradiční čínské medicíny ve FN HK?

Určitě ano. Chceme využít zkušeností našich partnerů a v úvodní etapě představit minimálně dva projekty, které by byly schopny na základě randomizovaných studií prokázat účinnost zejména akupunktury. První projekt se bude týkat tlumení nauzey a zvracení po chemoterapii, druhý léčby migrény a některých dalších typů bolesti hlavy. Původně uvažovaný projekt léčby roztroušené sklerózy vzhledem ke změně zahraničních partnerů, a tedy i odlišného spektra specializace výzkumných aktivit, zatím odsouváme.

V jakých oborech medicíny předpokládáte do budoucna možnosti těsné spolupráce s TCM?

Ředitelka WHO Margaret Chan se zdraví s ministrem zdravotnictví Svatoplukem Němečkem.

Zasazení stromu přátelství.

I vzhledem k projektům to bude prioritně onkologie, neurologie, výhodná spolupráce je ale možná i v oblasti ortopedie (zejména léčba artritid), nefrologie (nefrotický syndrom), gynekologie (léčba neplodnosti a poruch menstruačního cyklu), proktologie (léčba hemoroidů), dermatologie (chronické rány, diabetické nohy) nebo oblast dětského lékařství (syndrom neklidných dětí, atd.)

V České republice existuje již od 90. let několik klinik či center tradiční čínské medicíny, existuje i komora tradiční čínské medicíny u nás, nabízí se tedy otázka, v čem bude centrum v Hradci Králové jiné či nové oproti těm již existujícím?

My chceme vše provozovat na špičkové úrovni díky spolupráci opravdu renomovaných profesorů zejména z univerzity v Šanghaji. Na rozdíl od jiných tedy chceme garantovat odbornou úroveň a používat pouze takové metody, které mají prokazatelné výsledky, a to ještě u vybraného spektra diagnóz. Navíc každý pacient bude vyšetřen i západním způsobem. Poprvé bude tato péče poskytována ve státním zařízení. Snažíme se tedy postupovat naprosto legálně v souladu s naší legislativou. Ne vždy to je jednoduché a musíme řešit mnoho různých problémů, které ostatní neřeší, protože pro zdravotnický systém neexistují.

Centrum tradiční čínské medicíny v královéhradecké nemocnici bylo slavnostně otevřeno, jak vypadá jeho provoz, přijímá pacienty?

Otevřeno bylo zatím pouze vědecké centrum. V průběhu září 2015 bude otevřena ambulantní část v prostoru budovy č. 22. Už nyní se vytváří seznamy čekajících pacientů a vlastní klinika v širším slova smyslu bude stavbou na „zelené louce“, která bude zafinancována čínskou stranou a zde je horizont rok 2018. Jedná se o prioritní česko-čínský projekt, kdy naším hlavní partnerem je univerzitní nemocni-

Odhalení pamětní desky – zleva: ředitel FN HK prof. Prymula, vicepremiér Pavel Bělobrádek, místopředsedkyně Státní rady ČLR Liu Yandong a zástupkyně ředitele nemocnice Shuguang Ma JunJian.

ce Shuguang v Šanghaji a Univerzita TCM tamtéž. FN HK poskytne pozemek, vlastní stavba bude financována z prostředků čínské strany. Provozní náklady budou kryty z 50 % oběma partnery.

Jak bude možné stát se pacientem kliniky TCM ve FN HK, jak je to s platbou za nabízené výkony, existuje nějaký sazebník?

Každý pacient bude mít právo se na ambulanci objednat. V tuto chvíli nechci odhadovat, a bylo by to naprosto nepodložené, jaký bude zájem pacientů, a jaká tedy vzniknou případná kapacitní omezení. Sazebník výkonů je připravován a bude zveřejněn. Vlastní procedury budou dominantně samoplátcovské, pouze u některých vybraných jednáme s pojišťovnou. Rozhodně každý pacient bude vyšetřen i západním způsobem, jak jsem už uvedl. Jako poskytovatel špičkové péče si nemůžeme dovolit cokoliv zanedbat.

Jaké jsou první ohlasy po otevření kliniky, vnímáte nějaké?

Ohlasy jsou veskrze pozitivní, i když mám i několik negativních reakcí. S těmi je možno se setkat zejména u odborné veřejnosti. Přesněji je třeba říci, u odborníků jiných lékařských oborů, protože námitky jsou zpravidla naprosto nepodložené a bohužel nevědecké. Zvlášť mě zarazí až hysterická

Ředitelka WHO Margaret Chan a Jan Růžička (viceprezident Česko-čínské komory), vzadu ředitel FN HK prof. Prymula.

reakce lékařské komory, která dělá vše proto, aby sem odborníci z Číny vůbec nemohli přijet. Zřejmě jí vyhovuje současný stav, kdy v ČR existují mnohá tzv. léčitelská centra, kde nikdo není schopen doložit a prokázat kvalitu poskytované péče. To, že existují, je ale objektivní realita a strkání hlavy do písku, nebo zaklínání se kozím bobkem, asi nikomu příliš neprospěje. Základní nepochopení je v tom, že TCM nikdy západní medicínu nevytlačí, bude pouze doplňková v některých oblastech, kde prokazatelně funguje. Možná přispěje i k tomu, že budeme mít v systému více prostředků na platy lékařů.

Zahájení provozu centra TCM v královéhradecké nemocnici provázela nejen návštěva početné čínské delegace, ale velkým překvapením byla především návštěva generální ředitelky WHO dr. Margaret Chan. Bylo to překvapení i pro Vás, nebo jste tuto návštěvu předem připravoval?

Tuto návštěvu jsem já osobně dopředu nepřipravoval a nedovedl jsem si vůbec představit, že by paní generální ředitelka do Hradce Králové zavítala. Pro mnohé bude možná překvapením, že WHO TCM podporuje a vydala k tomu některé oficiální dokumenty. Projekt TCM v Hradci Králové je prioritní i pro čínskou stranu, ta proto oficiálně paní Chan informovala, a ta se rozhodla přijet. Její návštěva byla pro mě osobně největším zážitkem.

Královéhradecká nemocnice byla dokonce označena jako

případný hlavní partner pro spolupráci s WHO v této oblasti – přijímáte tuto výzvu?

Paní generální ředitelka nám skutečně přislíbila, že pokud se bude vše vyvíjet podle plánů, máme šanci se stát první WHO spolupracujícím centrem pro TCM mimo území Číny. To je obrovskou výzvou, kterou si nemůžeme dovolit nepřijmout a uděláme vše proto, abychom náročná kritéria naplnili.

Počítá se s přítomností čínských odborníků v centru TCM v Hradci Králové, z jakých prostředků bude jejich pobyt financován?

Dominantní spektrum péče i vzdělávacích aktivit bude poskytováno čínskými profesory. Budou našimi zaměstnanci za platy, které odpovídají platům našich specialistů. Ukazuje se však, že platová úroveň v Šanghaji je vyšší a čínská strana bude platy svých odborníků dorovnávat. Systém musí být co do ekonomických parametrů minimálně vyrovnaný a financování tedy bude vícezdrojové: samoplátci, pojišťovny, čínská strana, granty a dotace.

Noví vedoucí pracovníci

Prof. MUDr. Naďa Jirásková, Ph.D., FEBO od 1. 10. 2015 přednostka oční kliniky

Prof. Jirásková se narodila v roce 1965 v Ústí nad Labem, kde dokončila v roce 1983 studia na gymnáziu. Po studiu na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze nastoupila v roce 1989 na Oční oddělení Masarykovy nemocnice v Ústí nad Labem. Od roku 1993 pracuje na Oční klinice Fakultní nemocnice v Hradci Králové, od r.1996 jako

vedoucí lékařka lůžkové složky kliniky. V roce 1992 složila atestaci 1. stupně z oftalmologie, v roce 1996 atestaci 2. stupně. V roce 1998 získala titul Ph.D., v roce 2004 byla jmenována docentkou a v roce 2009 profesorkou pro obor Oftalmologie. Od roku 2001 je členkou oborové rady katedry očního lékařství a komise pro obhajoby dizertačních prací a rigorózní zkoušky pro obor Oční lékařství, od roku 2009 její místopředsdkyní. V roce 2012 byla jmenována členkou atestační komise v oboru Oční lékařství. Od téhož roku působí jako examinator pro zkoušky EBO (European Board of Ophthalmology) a za tuto činnost jí byl udělen v roce 2015 titul FEBO. V roce 2001 získala cenu prof. Vanýska za nejlepší publikovanou práci a v roce 2014 byl její videozáznam operace oceněn jako nejlepší ve III. soutěžním videofestivalu ČSRKCH. Od roku 2014 je delegátkou České republiky v EBO.

Prof. Jirásková se věnuje zejména oční mikrochirurgii – provedla více než 25 tisíc operací šedého zákalu, dále transplantace rohovky, jak penetrující, tak lamelární, implantace keratoprotéz, antiglaukomové operace, dekomprese obalů zrakového nervu. Její další subspecializací je neurooftalmologie. Publikovala celkem 4 monografie, 17 kapitol v dalších 8 monografiích včetně zahraničních, 74 původních prací v recenzovaných časopisech, z toho 22 v časopisech s IF.

Plánujete případně i nějakou spolupráci s Lékařskou fakultou UK v Hradci Králové na poli čínské medicíny?

Karlova univerzita v Praze již první oficiální kroky ke spolupráci s čínskými univerzitami podnikla. Naši partneři mají enormní zájem o vybudování i výukového centra potažmo systému univerzitního vzdělávání. Zde jsme ale zcela na počátku a nechci předbíhat na jaké úrovni a jaký model bude v případě vzdělávání aplikován.

Vy sám jste specializací vakcinolog, existuje i v tomto oboru možnost spolupráce s TCM?

V Číně tyto systémy fungují zcela paralelně. Očkování je plošně akceptováno podobně jako TCM. Spolupráce napříč je ale omezená. Styčné plochy nejsou velké. Já osobně zůstávám vakcinologem. TCM jsem vždy řešil pouze z manažerského hlediska, případně pouze odvracel některé invektivy. V této oblasti jsem a zůstanu pouze mírně poučeným laikem.

-red-

Doc. MUDr. Miloslav Salavec, CSc. přednosta Kliniky nemocí kožních a pohlavních

Docent Salavec se narodil 21. 4. 1958 v Hradci Králové. Středoškolská studia ukončil maturitou na gymnáziu v roce 1977. Studium lékařství bylo ovlivněno rodinnou „zátěží“ a dostalo nakonec v té době minimální přednost před studiem cizích jazyků. V letech 1977 až 1983 absolvoval studium na LFUK v Hradci Králové, obor Všeobecné lékařství. V roce 1984 zahájil interní vědeckou aspiranturu na Katedře dermatovenerologie, poté působil jako sekundární lékař Kožní kliniky FN a konečně od roku 1992 jako odborný asistent Katedry dermatovenerologie. Od roku 1994 působí na stejném pracovišti jako docent. Specializoval se v suboborech imunodermatologie, venerologie a v estetické laserové medicíně.

V letech 1987 složil atestaci I. stupně a v roce 1994 pak II. stupně v oboru Dermatovenerologie. V roce 1988 obhájil dizertační kandidátskou práci na téma *Imunologické aspekty autoimunitních puchýřnatých dermatóz*. V roce 2013 habilitoval v oboru Epidemiologie vybraných pohlavních onemocnění.

Doc. Salavec je spoluautorem řady zahraničních i českých monografií i učebních textů, autorem i spoluautorem více jak 100 publikací (30 publikací s IF faktorem), více jak 175 přednášek. Opakovaně se podílel na řešení grantů a projektů a byl hlavním řešitelem několika klinických studií.

V oblasti pedagogické činnosti se od roku 1984 podílí na výuce dermatovenerologie českých i zahraničních (zodpovědný examinator) studentů. Je školitelem specialistou v postgraduálním vzdělávání, podílel se na předatestační vzdělávací přípravě v oboru.

Úspěšně absolvoval dlouhodobé i krátkodobé pracovní-výzkumné pobyty v Německu a ve Spojených státech. Je členem řady českých i zahraničních odborných společností. V letech 2011 až 2013 zastupoval Českou republiku u Evropské lékové agentury se sídlem v Londýně.

Ve volném čase patří k jeho zálibám hudba, historie a především cizí jazyky a enologie.

JUBILEUM LÉKAŘSKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY

Královéhradecká pobočka Lékařské fakulty UK byla založena dekretem prezidenta republiky Dr. Edvarda Beneše ze dne 13. 10. 1945 jako první nově zřízená vysoká škola v Československu po skončení 2. světové války.

- Léta 70. a 80. byla obdobím normalizace.
- Nejsmutnější stránkou tohoto období byla skutečnost, že v důsledku normalizačních opatření byli čtyři profesoři zbaveni funkcí vedoucích kateder, z patnácti docentů byla většina přefazena do funkcí odborných asistentů nebo vědeckých pracovníků. Mnozí dřívější učitelé měli zákaz vyučovat a publikovat.

LÉKAŘSKÁ FAKULTA OČIMA PAMĚTNÍKŮ

Prof. MUDr. JOSEF ŠPAČEK, DrSc.

zaměstnanec Fingerlandova ústavu patologie, více než 30 let se věnuje výzkumu neurobiologických systémů. Jeho specializací je histologie, histopatologie, elektronmikroskopická diagnostika, neurocytologie.

ČTVRTSTOLETÍ NADĚJE A TEMNA (1964–1989)

Medicínská studia promočního ročníku 1964 se do značné míry podobala těm, která vylíčili Dušan Klein a Ladislav Pecháček – náš univerzitní spolužák – ve druhém dílu filmu o Básnících. Řada příhod a bonmotů byla do scénáře onoho filmu přímo převzata ze života našeho ročníku. Vojenská lékařská akademie byla zrušena právě v roce 1958, kdy jsme nastoupili na obnovenou Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy, ale přesto nás – civilních posluchačů – byla jen hrstka. Z většiny našich kolegů měli být armádní lékaři. Struktura DNA byla známa teprve několik let, genetika konečně přestávala být výmyslem západní ideologie a učení Mičurina, Lysenka a Lepešinské se vytratilo.

Přesto téměř všechna naše učební skripta byla na titulní straně ozdobena rudou hvězdou (obr. 1) a jejich úvod nesměl postrádat vylíčení zásluh sovětských vědců o rozvoj daného oboru a návod, jak obor chápat z marxisticko-leninského hlediska. Ministr Zdeněk Nejedlý, přezdíváný „rudý dědek“, nejenže neměl rád Antonína Dvořáka, Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů, ale na přelomu padesátých let přebudoval školství podle sovětského vzoru, takže nám byly upřeny doktorské tituly. Od promoce jsme odcházeli s diplomem, který nás opravňoval říkat si promovaný lékař (titul „prom. lék.“). Na udělení titulu doktor medicíny jsme museli čekat řadu let.

Náš ročník, jako později už všechny hradecké medicínské ročníky, byl smíšený, a tak se naši vojenští kolegové s hod-

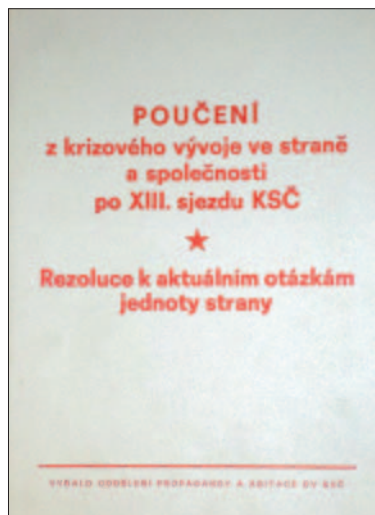
ností nadporučíků zdravotnické služby rozjeli k přiděleným útvarům do českých zemí a na Slovensko a civilní lékaři tam, kam jim bylo přikázáno přidělenou úřední umístěnkou. Několika z nás se podařilo získat na fakultě místo vědeckého aspiranta nebo asistenta. Konec šedesátých let byl dosti drsný. Bydleli jsme na fakultních kolejkách v přízemních dřevěných barácích, manželské páry o několik let později v miniaturních garsonkách. Čekací doba na přidělení družstevního bytu byla pro manželský pár nejméně sedm let. Na televizor, chladničku nebo nábytek se stály bez jistoty úspěchu celonoční fronty. Banány byly vzácnost, pomeranče byly v obchodech jen o vánocích, nouze byla třeba i o toaletní papír. Naproti tomu půlkilová konzerva ruských krevet nebo tresčích jater byla za pár korun a rum byl levnější než víno. Každý čtvrtek ráno stála před knihkupectvím fronta na knihy, ale komu nevadila azbuka, mohl si levně koupit i západní odbornou literaturu, okopírovanou sovětským nakladatelstvím Mir bez ohledu na autorská práva. I přes projevy politického a kulturního „tání“, které se projevilo například „československou novou filmovou vlnou“, byla demokracie stále víc potlačována, a to i uvnitř vedoucí politické strany. Nespokojenost mezi lidmi byla stále viditelnější a koncem roku 1967 se zdálo být už téměř jisté, že se cosi začne dít. Novoroční přípitek pronesl z nádvoří Pražského hradu historik V. V. Štech, a kdo ho slyšel, došel k přesvědčení, že pana Štecha buď zavrou, nebo že se něco převratného stane. A stalo se!

Hned v lednu došlo k zásadním změnám ve vedení vládnoucí strany a vzápětí i ve státních orgánech. Postupně rozkvétalo Pražské jaro 1968. Byla zrušena cenzura, obnovena svoboda slova, obnoven Skaut, povolen vznik nových politických stran, otevřeny hranice. Národ v té euforické době zcela bez ohledu na stranickou či třídní příslušnost věřil (neuvěřitelně slepě, naivně a krátce), že začíná nová éra zrození našeho vlastního československého „socialismu s lidskou tvářičkou“.

Nadšení trvalo nezapomenutelných sedm měsíců a 21 dní. K rychlému vystřízlivění došlo v noci z 20. na 21. srpna 1968.

Koho neprobudila obrovská invazní transportní letadla, toho ráno probudily tanky a kolony nákladních aut plných vojáků „spřátelených zemí“, kteří nás z toho „pomýlení“ – jak zněl pozdější oficiální termín – přijeli formou „bratrské pomoci vojsk Varšavské smlouvy“ vyléčit. Ta léčba byla zprvu dost pomalá. Pacient byl vůči ní rezistentní a potlačování akutní fáze pomýlení trvalo více než rok. Potom už se vlády nad neposlušným národem ujala pod ochranou té největší z invazních armád skupina těch, kteří prý nezklamali. V roce 1971 od nich každý obdržel „Poučení z krizového vývoje

ve straně a společnosti“ (obr. 2). Bylo nám v něm objasněno, že to, co jsme tak přivítali, chtěli tomu do budoucna věřit a nadšeně pro to pracovat, byla jen směs revizionismu a pravicového oportunismu, která vyústila v kontrarevoluci. Tu bylo třeba potlačit! A tak započalo období temna, zvané „normalizace“.

Pro naši lékařskou fakultu to znamenalo,

že se vlády nad ní ujali inkvizitoři. Vytvořili prověřkové komise, které o každém zaměstnanci rozhodly, zda bude moci setrvat, protože se nenakazil vidinou svobody, nebo zda je naděje na převýchovu, a nebo naděje není a bude muset fakultu opustit. Nový ministr školství (neurolog, profesní kolega!) vydal nařízení, že každý univerzitní pracovník musí oznámit (to jest udát), kdo z jeho spolupracovníků nesouhlasí s normalizační linií strany a vlády. Každý z nás musel napsat a podepsat osobní prohlášení, zda souhlasí se „vstupem bratrských armád“ – tedy s internacionální záchranou před vítězstvím kontrarevoluce. Kdo nesouhlasil, sám si podepsal rozsudek. A tak několik desítek asistentů, docentů, profesorů, ale i sekretářek muselo z fakulty i z klinik odejít. Propouštěcí období trvalo až do roku 1973 – abychom si tu existenci nejistoty mohli pěkně vychutnat.

Někteří museli odejít do předčasného důchodu, například vedoucí Katedry cizích řečí, která rozhlasové reportáže odpovíděla na otázku, co si myslí o bratrské vojenské pomoci: „Hosty obvykle vítáme chlebem a solí, ale tohle není ten případ.“ Děkan fakulty a další naši kolegové se stali praktickými lékaři na venkovských obvodech, jiným bylo zakázáno učit a byli převedeni na vědecká místa nebo odešli do výzkumných ústavů. Přednosta Katedry společenských věd odešel k vrtné soupravě uranových dolů, jeho asistent k benzínové pumpě. Z jedné asistentky se stala trenérka gymnastek a další kolega, kterého z fakulty pomáhal vyhodit dokonce jeho vlastní otec, se stal závozníkem (měl přitom štěstí, že to na něho nikdo neprozradil, protože propuštění lékaři nesměli odejít mimo zdravotnictví – bylo to hodnoceno jako „vnitřní emigrace“). Někteří emigrovali na Západ a pár nás přešlo na zdravotnická místa do Fakultní nemocnice. Všichni propuštění dohromady (a týkalo se to i našich kolegů v armádě) se tak zařadili mezi tak zvané „osmašedesátníky“, kteří se na dlouhá léta stali černými ovce. Byl jim sníženo

plat a zastaven platový postup. Nesměli přijít do styku se studenty, aby je „nenakazili“ nevhodnými idejemi. Nesměli publikovat. Nesměli vyjet na Západ a některým byl dokonce odebrán cestovní pas. Jiným odmítli vydat už obhájené vědecké diplomy (na rektorátu Univerzity Karlovy mi ukázali skříň s napsím „Diplomy, které nesmějí být vydány“). Děti některých propuštěných nesměly dostudovat na hradeckých gymnáziích a musely dojíždět do Jaroměře, Holic, nebo Nového Bydžova. Jména pomýlených musela zmizet. Skripta nebo učebnice autorů vyloučených z univerzit nebo knihy zakázaných spisovatelů byly jako *libri prohibiti* vyřazeny z knihoven a sešrotovány. Zakázaná literatura začala mezi lidmi kolovat ve strojopisných „samizdatových“ vydáních.

Mám-li hlouběji přiblížit ovzduší té doby na fakultě a v nemocnici těm čtenářům, kteří ji nemohou pamatovat, musím je požádat, aby prominuli, že budu v následujících čtyřech epizodách trochu osobní. Snad to budou vzpomínky o to víc autentické.

Epizoda první (1970):

Ještě téměř celý rok po invazi bylo při troše štěstí možné dostat se legálně na Západ. Podařilo se mi proto roku 1969 získat tříměsíční stipendium na University College v Londýně. Nepřijel jsem tam s prázdnou, ale přivezl jsem novou výzkumnou metodu a zahájil plodnou, desítky let trvající spolupráci. Po návratu jsem byl fakultními autoritami poučen, že bych měl ve vlastním zájmu svou orientaci obrátit na Východ. Ale nepustili mě ani na Západ, ani na Východ. Mého anglického kolegu, se kterým jsme chtěli pokračovat ve výzkumu, ale pustili v roce 1970 díky přetrvávajícím kulturním dohodám do naší země i s rodinou a se stipendiem čtyřnásobně převyšujícím moji měsíční mzdu. Opatřil jsem jeho rodině bydlení na celé univerzitní prázdniny a on, dnes již penzionovaný anglický anatom, který byl později 15 let děkanem University College London, vzpomíná na ty zdejší pobyty (byly dva) jako na jedny z nejhezčích životních zážitků.

Jeden ale určitě hezký nebyl. Stručně se o něm můžeme dočíst v literatuře tehdy prvořadého světového významu, dnes již možná pro mladší generaci ne tak důležité – Current Contents. Tam, v CC 49: 24, 1986, na jedné z úvodních stran zvané Citation Classics, je popsána historika, které jsem byl účastníkem. Mohu ji tedy potvrdit a doplnit, a po 44 letech poprvé od té doby sdělit své Alma mater, že tehdy, aniž by o tom tušila, vstoupila na vědecké světové fórum (neblaze, naštěstí zcela anonymně – obr. 3).

Při první zdejší stáži na Katedře histologie s embryologií (tehdy již sloučené s anatomii do Katedry morfologických věd) měl onen anglický anatom obratem vrátit do USA korekturu své studie o poranění nervu. Pomohl jsem mu ji rychle odeslat, ale po několika dnech se k našemu zděšení zásilka vrátila zpět na fakultu s pokutou za zpětné poštovné a s výzvou, abychom se obrátili na Zvláštní oddělení lékařské fakulty. To bylo prodlouženou rukou StB (Státní tajné bezpečnosti) a spolu s kádrovým oddělením, stranickým výborem a normalizačním děkanem patřilo k nejdůležitějším inkvizičním orgánům fakulty. Bylo nám tam sděleno, že celá studie musí být přeložena z angličtiny do češtiny, aby mohla být předložena Okresnímu výboru KSČ ke schválení. Teprve poté bude rozhodnuto, zda smí být jako nezávadná odeslána.

Nikdy předtím ani potom jsem neviděl anglického kolegu tak rozlíceného. Naivně věřil, že mu pomůže v urychleném

Another problem arose at the proof stage, when I was working, temporarily, in Czechoslovakia. I corrected the proofs and posted them back to Academic Press only to have the package returned to me by the authorities. They insisted that the entire article would have to be translated into Czech, then read and approved by the local Party Committee before it could be sent to the US. It took several days and the (reluctant) help of the British and American Embassies in Prague to circumvent this piece of bureaucratic nonsense. Curiously, no similar problems arose, during that or other visits, with mail to and from England.

odeslání diplomatická pošta anglické ambasády. Úprk jeho autem do Prahy byl pro mě zvlášť stresující, neboť volat je v anglických vozech vpravo. Každého, kdo vstupoval do ambasády západního státu, vyfotografovala StB z bytu v protějším domě, aniž by se snažila nějak to maskovat. Ale anglická a posléze i americká ambasáda mu pomoc odmítly. V rozporu s tím, co se píše v CC, mohu upřesnit, že pomoc sice přišla na americké ambasádě, ale od české sekretářky, která mu poradila, že když půjdeme na hlavní poštu v Jindřišské ulici za paní XY a dáme jí pár stovek, ona odeslání bezpečně zařídí. Což se stalo.

Epizoda druhá (1971):

Tentýž anglický anatom, opět s celou rodinou, přijel i o prázdninách následujícího roku. Pracovali jsme opravdu s chutí až do noci. Já jsem seděl u elektronového mikroskopu a fotografoval, on seděl u mého psacího stolu a popisoval výsledky v rodné angličtině. Každý dělal to, co ho nejvíc bavilo. Normalizace však pokračovala a všem pracovníkům fakulty bylo doporučeno, aby se v budově nezdržovali po ukončení pracovní doby (!). Kdokoli tak činil, byl podezřelý (!).

Jednoho dne, už za tmy, muselo tedy být večer po deváté, řekl Bob, že má hlad a potřebuje se navečeřet, pak se ještě vrátí do laboratoře. Dal jsem mu klíče od fakulty, ať si otevře bránu. To byl dosud můj největší protistátní čin. Zapomněl jsem totiž, že byl 21. srpen. V ten den strana a vláda z obavy z možných protestních akcí nechala po řadu let střežit všechny důležité budovy v zemi. V noci na 21. srpna toho roku hlídal budovu naší fakulty jeden ze zarputilých inkvizitorů a zároveň vrchní laborant naší katedry. Věděl tedy dobře, že budovu otevřít legální stipendista, host fakulty. Ale proč si nepřísolit?

Udal, že v kritickou dobu cizinec odemkl státně důležitou budovu, odjel autem s cizí poznávací značkou a poté do ní opět pomocí svých klíčů vstoupil. Druhý den nevolal děkan na koberec už ani mě – byl jsem odepsaný. Zvedal mandle rovnou přednostovi katedry, vlastně také už odepsanému. Dalších 20 let tuhle příhodu děkan (i když jsem mu už nepatřil) neopomněl připomenout, kdykoliv narazil na moje jméno. A udavač, bezcharakterní – i když velmi inteligentně vyhlížejší – se nakonec proslavil. Celá fakulta si šeptala za nějaký čas, poté co mu v hradeckém stranickém Kremlu vyslovili za jeho inkvizitorskou činnost uznání, co prý na tu chválu odpovéděl: „Čekal jsem řád, soudruzi!“

Epizoda třetí (1972):

Normalizační vedení fakulty nabídlo dvěma kolegům, kteří měli být propuštěni, že by se mohli zachránit, kdyby provedli veřejnou sebekritiku svých chybných postojů před shromážděním zaměstnanců fakulty a nemocnice. Ti nešťastníci tomu podlému slibu uvěřili a souhlasili. Celá akce byla zorganizována jako divadelní ukázka pro vrchnost z Prahy, jak příkladně naše fakulta napравuje kontrarevoluční tendence. Plná chirurgická posluchárna v nemocnici dlouho čekala na příjezd delegace, ale ta uvázla kdesi v dopravní zácpě. Nešťastníci chtěli mít to zdrcující vystoupení už za sebou, nevydrželi a přednesli je místo opožděné pražské vrchnosti svým spolupracovníkům, klopcím oči studem nad tím obrovským ponížením. Delegace dorazila pozdě, shromáždění skončilo fiaskem a oba kolegové byli stejně propuštěni.

Epizoda čtvrtá (1977):

Z rozhlasového vysílání Svobodné Evropy a Hlasu Ameriky, ze samizdatové literatury a koncem osmdesátých let i ze satelitní televize sice měli českoslovenští občané k dispozici informace ze světa za „železnou oponou“, ale uvnitř našich hranic většina z nás prožívala mnohaleté období schizofrenní přetvářky s každodenní autocenzurou. Lékaři a učitelé, jako příslušníci zvláště podezřelé inteligence, byli režimem považováni za krajně nespolehlivou skupinu občanů, které je nutno věnovat zvláštní péči. Sice mi bylo jasné, že jsem *persona non grata*, ale nějakou dobu jsem si nebyl vědom žádného specifického dohledu. Až jednou mi kolega na nemocničním dvoře, když jsme míjeli nenápadného pána, zašeptal: „To byl můj tajnej.“ Trochu jsem pochyboval, že by i tak malým rybám, jako jsme my, věnoval režim takovou pozornost. Jiný kolega mi potom naznačil, jak snadno získat povolení k cestě na Západ. Raději jsem to nechtěl slyšet. Stejně to přišlo.

Zavolali mi telefonem, abych se dostavil do budovy Bezpečnosti na Ulrichově náměstí. Důvod mi do telefonu sdělit nemohou. Byl jsem předvolán celkem třikrát. Jednou za mnou přišli až na pracoviště. Věděli o mně a o mojí rodině všechno. Víc než já sám. Co si o nás myslí sousedé, s jakými cizinci jsem se bavil před lety na košickém kongresu, že mám kádrové problémy, že bych potřeboval jet do Anglie kvůli vědecké spolupráci, a že by ty problémy mohly hned skončit. Kdybych jim občas dal nějaké informace o lidech z nemocnice a udělal pro ně něco v Anglii, kam můžu odjet třeba hned.

Odmítl jsem a požádal je, ať mi dají pokoj, že už k nim nepříjdu. Prý se můžeme sejít v kavárně. Odmítl jsem i kavárnu. Začali vyhrožovat, že na mě ledacos vědí a mohou to proti mně použít. Neustoupil jsem, ale protože jsme se rozešli ve zlém, obával jsem se, co bude dál. Nebylo nic kromě vředového syndromu. Ale o patnáct let později jsem se bál nahlédnout do Cibulkových seznamů, jestli nejsem uveden mezi důvěrníky Státní tajné bezpečnosti. Nebyl jsem tam, ale jak málo stačilo. Kdo s nimi tenkrát do té kavárny šel, v seznamech je. To také znamená, že dnes neprojde lustrací, a víme, jak kruté a někdy i nespravedlivě to může ovlivnit osud.

Pod záštitou bratrské armády trvala doba temna dlouhých dvacet let. Úmyslně jsem vynechal jména osob, jichž se tento text týká. Všechno, co jsem popsal, je však nezkreslená pravda.

PŘÍBĚH BUDOVY LÉKAŘSKÉ FAKULTY

ČÁST 3.

DRAMATICKÉ OBDOBÍ LET 1938 AŽ 1945

Rozhodnutím ministra národní obrany ze dne 5. září 1935 bylo velitelství II. sboru umístěno v Hradci Králové. V době, kdy bude probíhat stavba nové budovy, se město zavázalo poskytnout sborovému velitelství náhradní prostory. Vojenská správa měla platit nájemné za pronajaté místnosti bez otopu, úklidu a osvětlení.

Pro náhradní ubytování byla původně určena budova bývalého krajského soudu, kterou však vojsko odmítlo jako nevyhovující z hygienických důvodů. Dalším nabízeným objektem se stal bývalý penzionát B. Němcové na nábřeží Elišky Pomořanské čp. 277, který zástupci vojenské správy uznali za vyhovující, město na vlastní náklady provedlo potřebné adaptace. Velitelství II. sboru zde posléze využívalo 22 místností. Po dalších jednáních obývalo sborové velitelství ještě následující místa ve městě: obecní dům čp. 284 (četnická kasárna) na Jiříkově třídě – celkem 22 místností, 21 místností v domě právozárečného měšťanstva čp. 383 na Jiříkově třídě, v domě České průmyslové banky čp. 139/140 na Velkém náměstí - 26 místností, 15 místností v domě České průmyslové banky čp. 177/195 (berní úřad) v Klicperově ulici, 25 místností v domě čp. 90 Na Hradě (bývalý okresní úřad), v soukromém domě čp. 169/171 v Rokitanského ulici - 5 místností. Uvažovalo se i o osmi místnostech domu Okresní péče o mládež, s největší pravděpodobností k jejich využití nedošlo. Většinu uvedených prostor začalo velitelství II. sboru využívat již od října 1936.

O stavbě nové významné budovy ve městě přinášel pravidelně informace i tisk. Osvěta lidu ve druhé polovině roku 1938 informovala: „*Novostavba sborového velitelství rychle spěje k dokončení. Dokončuje se úprava obložení žulou hlavního průčelí, kam dříve již byl vsazen státní znak. Provádí se vstupní schodiště a upravuje se nádvoří, které částečně bude řešeno jako parkoviště nebo bude vydlážděno. Při oplocení bylo účelně použito části zachovalého a upraveného pevnostního zdíva pro paměť časů budoucích. Je to do jisté míry i faktem symbolickým, že na troskách vzrostla nová státní monumentální budova. Tato zasazena do jinak velmi pěkně upraveného okolí, které s ostatními státními bu-*

Poslední společná fotografie velitelů II. sboru pořízená 18. března 1939 v zadním traktu budovy

dovami, uličními úpravami a sady vytváří novou krásnou čtvrť města.“ V listopadu 1938 se v tisku objevila zpráva o postupujících úpravách terénu kolem budovy sborového velitelství a přilehlých Herrmannových sadů, následovala informace o kolaudaci novostavby.

Budova sborového velitelství sloužila účelům československé armády bohužel jen několik měsíců. Náhradní prostory, které Hradec Králové poskytl na území města velitelství II. sboru, vrátila armáda v průběhu srpna až října 1938. Přestěhování jednotlivých složek sborového velitelství do nové budovy bylo původně plánováno k 1. říjnu 1938. Mnichovská dohoda a následné vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava však přisoudily budově sborového velitelství zcela jiný osud, než jí byl původně určen. Již 15. března 1939 dorazily do Hradce Králové jednotky Wehrmachtu. Jako první byla obsazena budova velitelství II. sboru, která byla předána čs. důstojníky; ti předtím zničili většinu písemného vojenského materiálu. Likvidace československé armády znamenala mimo jiné i ukončení činnosti velitelství sborů, a to do 30. září 1939. Bylo vytvořeno tzv. vládní vojsko, které mělo zabezpečit část bývalých vojáků z povolání a protektorátu dodat zdání suverenity. V Hradci Králové byl umístěn generální inspektorát vládního vojska na Velkém náměstí a prapor č. 6 s posádkovou hudbou v Gajerových kasárnách.

Příslušníci služebny gestapa před budovou, kolem r. 1940

Interiér budovy – opuštěný německý lazaret, květen 1945

Interiér budovy – opuštěný německý lazaret, květen 1945

Zadní trakt budovy, květen 1945

Budova bývalého sborového velitelství dostala již od poloviny roku 1939 nový název - Manfred von Richthofenhaus a začala sloužit pro účely říšské branné noci a říšských úřadů. Budovu spravoval Standortsverwaltung v Josefově, se kterým postupně začalo město Hradec Králové jednat o uzavření formální smlouvy o užívání a náhradách za uvedenou budovu. Tato jednání trvala téměř dva roky a jejich výsledkem bylo, že místo bývalé vojenské správy zaujala Německá říše. Ta převzala také běžné užívání budovy, platila Zemské bance náhradu ve výši úroků, správní příspěvek i amortizaci zápůjček, a to do výše stavebního nákladu započítatelného podle původní smlouvy. Místo úroků z prodlení byl městu přiznán příspěvek na kanalizaci. Město Hradec Králové hradilo určený roční příspěvek, škody způsobené na budově přírodními živly a náklady na stavební úpravy v interiérech budovy.

V dubnu 1939 byl v budově umístěn úřad krajského hejtmána pro politické okresy Hradec Králové, Dvůr Králové nad Labem, Náchod, Nové Město nad Metují, Rychnov nad Kněžnou a Žamberk (v červnu téhož roku přejmenován na Oberlandrat). Byl to nejdůležitější německý správní úřad na regionální úrovni. V květnu 1939 obsadily jednotky 28. německé divize kanceláře a místností budovy a způsobily zde určité škody.

Do května 1941 se v budově bývalého sborového velitelství postupně usídlily následující německé úřady a instituce: gestapo, Luftwaffe, Červený kříž, poštovní úřad, oddíly německé policie - Polizeibattailon 206, úřady NSDAP a její úderné oddíly SA a řada dalších civilních a vojenských úřadů. Služebna gestapa se počátkem roku 1942 přestěhovala do budovy krajského soudu.

V závěru války sloužila budova bývalého sborového velitelství jako německý lazaret, ranění a nemocní němečtí vojáci opouštěli budovu začátkem května 1945. Již v květnu 1945 začala probíhat jednání o možnosti zřízení Lékařské fakulty v Hradci Králové a budova bývalého sborového velitelství přicházela v úvahu jako možné budoucí sídlo této vysoké školy.

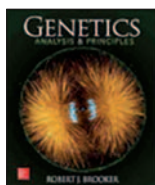
PhDr. Pavla Koritenská,
Muzeum vých. Čech v Hradci Králové

Použitá literatura a prameny:

SOA Hradec Králové, fond Sborové velitelství Pospíšilová, J. a kol. *Když nad Hradcem vlál nacistický prapor*. Hradec Králové: Český svaz bojovníků za svobodu, 2010.

Fotografie: Sběrka Muzea východních Čech v Hradci Králové

UKÁZKY NOVINEK V LÉKAŘSKÉ KNIHOVNĚ:

BROOKER, Robert J. *Genetics: analysis and principles*. 5th ed. New York: McGraw-Hill Education, 2015, xx, 755 s. ISBN 978-0-07-352534-1.

Publikace pomáhá studentům porozumět záludnostem a zákonům genetiky a díky uvedeným experimentům poznávat vědecké metody v tomto oboru.

ESKANDER, Ramez N. a Robert E. BRISTOW. *Gynecologic Oncology: a pocket-book*. New York: Springer, 2014, xiii, 427 s. ISBN 978-1-4939-1975-8.

Kniha obsahuje informace o péči o pacientky s gynekologickými maligními nádory. Forma zpřístupnění informací je jedinečná a umožňuje rychlý přístup k poznatkům.

LÉKAŘSKÁ FAKULTA UK V HRADCI KRÁLOVÉ PO LISTOPADU 1989

Prof. MUDr. IVO ŠTEINER, CSc.

emeritní přednosta Fingerlandova ústavu patologie LF UK a FN v Hradci Králové, v letech 1997–2003 byl děkanem Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, jako patologický anatom se specializuje na patologii srdce a cév.

Prvého září 1997 mne rektor Univerzity Karlovy Karel Malý uvedl do funkce děkana naší fakulty. Věděl jsem „do čeho jdu“ – předchozích 7 let jsem byl proděkanem pro rozvoj a pro spolupráci s Fakultní nemocnicí v kolegiích děkanů Pravoslava Stránského a Karla Bartáka.

Základem úspěšného vedení fakulty je mít kvalitní spolupracovníky – čle-

ny kolegia děkana. Počet proděkanů zůstal nezměněn – šest, jejich složení se však dosti výrazně obměnilo. Z předchozího kolegia pokračovali ve svých funkcích jen Miroslav Červinka (věda a výzkum) a Miroslav Kuba (výuka zahraničních studentů). „Staronovou“ členkou byla Alena Stoklasová (výuka). Zcela novými členy se stali: Věra Hubková, která nahradila Jiřího Bittnera (důchodový věk) ve vedení Stomatologické kliniky i ve funkci proděkanky pro výuku stomatologického směru, Vladimír Palička, který nahradil Ladislava Chrobáka (důchodový věk) jako proděkan pro zahraniční styky a Jan Dominik, který po mně převzal rozvoj a vztahy LF s FN. Zastoupení proděkanů z jednotlivých skupin oborů tak bylo vyrovnané – po dvou z teorie, prekliniky a kliniky. Členy kolegia, bez funkce proděkana, byla i Eva Jindrová (tajemnice fakulty), dále Leoš Heger (ředitel FN) a Karel Barták, kterého jsem o to požádal coby předchozího děkana a také čerstvě zvoleného senátora horní komory Parlamentu ČR.

Po třech letech, 29. května 2000, mne Akademický senát fakulty znovu zvolil děkanem na období do 31. srpna 2003, takže jsem byl ve funkci celkem 6 let (tehdy bylo funkční období tříleté). Složení kolegia zůstalo beze změn. Budu proto hodnotit těch 6 let (1997–2003) vcelku.

Mám nyní příležitost poděkovat i touto cestou, zpětně, všem členům kolegia za perfektní práci i za dobré mezilidské vztahy, což obě byly předpoklady snad úspěšného šestiletí v životě naší fakulty.

Ve svém předvolebním vystoupení před AS v roce 1997 jsem uvedl, že nechci zavádět revoluční změny, preferuji kontinuitu ve vedení fakulty a deklaroval jsem své priority:

1. Postupná reforma studijního kurikula.
2. Rozšíření zahraničních styků učitelů i studentů.
3. Spolupráce s Fakultní nemocnicí, Vojenskou lékařskou akademií i s dalšími vysokými školami v Hradci Králové.
4. Spolupráce se studenty.
5. Rozvoj fakulty.
6. Demokratické metody vedení.

K jednotlivým bodům:

Ad 1) Abych se lépe seznámil s problematikou teoretických pracovišť (k nimž jsem to měl z nemocnice přeci jen trochu dál), navštívil jsem postupně všechny ústavy v budově fakulty a na schůzkách s jejich zaměstnanci jsem vyslechl připomínky a diskutoval o problémech.

Pokud jde o studijní kurikulum, zásadně se změnilo u zubního lékařství – od ak. r. 2000/01 byla jeho výuka již od 1. ročníku oddělena od výuky všeobecného směru a ve všech „nestomatologických“ předmětech byla tématicky i hodinově navýšena problematika stomatologická na úkor všeobecně medicínské. Toto bylo potřeba projednat se všemi dotčenými pracovišti. Velkou zásluhu na úspěchu reformy měla proděkanka Hubková.

S reformou kurikula všeobecného lékařství to bylo obtížnější. Co se podařilo?

Bylo modifikováno přijímací řízení na fakultu, když k testům z fyziky, chemie a biologie byl přidán čtvrtý – *Somatologie a základy medicínské terminologie*. Záměrem bylo preferovat žáky, kteří již na střední škole mají specifický zájem o medicínu, a získat je na fakultu.

Zvýšila se nabídka volitelných předmětů na úkor základní výuky.

Změnil se způsob výuky jazyků; angličtina se stala povinnou.

Byla provedena reforma výuky vnitřního lékařství. Stávající dvě interní kliniky, kdy každá měla svůj způsob výuky, byly po školské stránce spojeny v jednu katedru; jejím přednostou se po výběrovém řízení stal Jaroslav Malý. Ihned začal s implementací jednotného způsobu výuky oboru, zajištěn všemi interními pracovišti.

Formálně se upravila schizofrenní situace, kdy všechna pracoviště měla dva různé názvy, nejen pro fakultu (katedry) a pro nemocnici (kliniky a ústavy), ale i pro pojmenování oboru. Pro příklad – naše pracoviště se pro LF jmenovalo *Katedra patologické anatomie* a pro FN *Fingerlandův ústav patologie*. Dovedete si představit tu složitost např. v hlavičkách dopisů či v odborných publikacích?!

Pro zamýšlenou komplexnější reformu kurikula všeobecného lékařství, v níž jsem uvažoval zejména o omezení teorie a nárůstu praktických medicínských znalostí a dovedností, byl, jako jakási inventura, proveden přehled tabulkových míst učitelů i neučitelů jednotlivých pracovišť. Pro tento účel byla vytvořena „tabulková komise“, v níž se mnou pracoval proděkan Červinka. Podle rozsahu stávající výuky (přednášek a praktik) a též podle charakteru oboru byl vytvořen nový systém výpočtu tabulkových míst a na něj navazující systém osobního hodnocení. Podle něj pak byly upraveny počty pracovníků jednotlivých pracovišť. Tento dílčí úkol se podařilo splnit, avšak zásadnější reforma výuky, která by ve svých důsledcích vedla k redukci pracovníků (zejména na teoriích), narazila na tvrdý odpor, podpořený i AS. Argumentovalo se,

že zásadnější reforma není nutná, protože naši absolventi jsou u nás i v zahraničí hodnoceni jako velmi dobří.

Je tedy možno shrnout, že v reformě kurikula bylo dosaženo jen dílčích výsledků.

Ad 2) Za důležitou prioritu považuji mezinárodní styky – učitelů i studentů, hlavně formou dlouhodobých zahraničních stáží. Jako jakýsi předpoklad byla pro studenty zavedena povinná výuka angličtiny. Pokračoval projekt stáží na Mayo Clinic; nově byly uzavřeny smlouvy s fakultou v Liverpoolu a s řadou dalších. Je třeba říci, že o stáže měli větší zájem naši zahraniční studenti než domácí. Nejhorší situaci ale vidím u doktorandů (studenti Ph.D.), pro něž by delší pobyt v zahraničí měl být víceméně povinný. Pohříchu, nabídka stáží obvykle přesahovala poptávku. Já tomu říkám „české zápecnictví“.

Přes velkou snahu o změnu přetrvávala jakási bariéra mezi našimi českými a zahraničními studenty. A zdá se mi, že tento trend pokračuje i nadále. Je to škoda, protože z větší vzájemné komunikace by profitovaly obě strany. V této věci by více aktivity mělo jistě přicházet z české strany.

Ad 3) Vztah mezi královéhradeckými institucemi zdravotnického vysokého školství kdysi přirovnal k třínožce – aby byla stabilní, je třeba vyrovnanosti všech tří jejích nohou. Dbal jsem proto, aby vztahy fakulty s oběma dalšími složkami byly trvale dělné a korektní. Představitelé FN i VLA, stejně tak jako dalších regionálních vysokých škol – Univerzity Hradec Králové a Univerzity Pardubice, byli členy vědecké rady fakulty a ředitel FN Leoš Heger byl členem mého kolegia a významně přispíval k plnění jeho úkolů.

Již od počátku 90. let byla na českých a moravských lékařských fakultách vyvíjena snaha překonat školsko-zdravotnickou „dvojkolejnost“ ve fakulturních nemocnicích vytvořením tzv. univerzitních nemocnic. Bohužel, dodnes marně! V Hradci Králové však byly některé konkrétní myšlenky univerzitní nemocnice neformálně naplňovány tradičně dobrou spoluprací děkanů s řediteli FN.

Ad 4) Můj vztah ke studentům, ať ještě jako asistenta či později jako přednosty ústavu a děkana fakulty, byl vstřícný; mohu říci, že mám studenty rád. S českými i zahraničními studenty jsem se každoročně na podzim scházel a naslouchal jejich připomínkám a žádostem; pokud byly rozumné, hleděl jsem jim vyhovět. Fakulta také podporovala studentské akce finančně, např. ples mediků, sportovní akce či některé zahraniční stáže, nemluvě o prospěchovém a sociálním stipendiu. Záleželo mi na mínění studentů o výuce, a proto se konaly studentské ankety, v nichž byly hodnoceny jednotlivé předměty i jejich učitelé; výsledky pak měly nezřídká praktické dopady, zejména ve výuce v angličtině. Často jsem jednal s Asociací studentů medicíny (ASM); byl jsem potěšen, když mi při ukončení mé funkce v roce 2003 studenti udělili diplom čestného člena ASM.

Dobrymi osobními vztahy s představiteli firmy na zdravotnické pomůcky Johnson & Johnson se podařilo v roce 2001 získat finance na pořádání každoroční mezinárodní vědecké konference pregraduálních studentů lékařských fakult (SVOČ). Na původní česko-slovenské odborné setkání navázaly v roce 2004 celoevropské konference studentů postgraduálních (PGS), jejichž tradice trvá až do současnosti a přispívá k mezinárodnímu renomé naší fakulty.

Ad 5) Během mého funkčního období neproběhly na fakultě velké stavební akce. Podařilo se však dostat do plánu a také zajistit financování výstavby Výukového centra LF ve FN (zde se velmi angažoval proděkan Dominik), a také rekonstrukce Lékařské knihovny Na Hradě. Obě tyto akce se však realizovaly až za příštího děkana Paličky.

Ad 6) Ve svých rozhodnutích jsem uplatňoval spíše metody demokracie než diktatury. Jsem si ale vědom, že to někdy nebylo optimální! Na druhou stranu jsem rád, že za celých 6 let nedošlo v meziosobních vztazích k výraznější krizové situaci a na fakultě povšechně panovalo klidné ovzduší.

Určité napětí vzniklo až ke konci mé funkce v období 2002–2003. Šlo zejména o, jak se posléze ukázalo přechodné, zhoršení ekonomické situace fakulty, které se projeвило v možnostech osobního hodnocení pracovníků; bylo to způsobeno hlavně podfinancováním rezortu a také tehdy výrazným poklesem kurzu dolaru, jímž v té době zahraniční studenti platili školné. Hospodaření fakulty tehdy významně pomohla Fakultní nemocnice, když převzala část klinických učitelů. Je ale třeba říci, že tak šlo o alespoň částečnou objektivizaci poměru pedagogické a léčebné části jejich úvazků. Druhou příčinou napětí se ukázala volba příštího děkana.

Kromě výše uvedených šesti prioritních oblastí chci zmínit ještě několik akcí, které mi byly osobně milé. Mám rád kulturu, a proto jsem se snažil ji podporovat i na fakultě – galerie obrazů i fotografií v 1. patře budovy, pokračování v cyklu Jarních koncertů (mj. Marta Kubišová, Pavel Šporcl, Ladá Kerndl), či v listopadu 2000 instalace sochy Olbrama Zoubka na chodbě před děkanátem. Já jsem si sochu pro sebe nazval „Pokora“ a chtěl bych, aby našim studentům připomínala tuto pro lékaře nezbytnou vlastnost. Nebylo to tehdy jednoduché! Na zasedání AS, který musel zakoupení sochy schválit, jsem vyslechl mj. kolik počítačů by se za tu částku mohlo koupit. Nakonec ale senát zakoupení schválil. Dnes, po 15ti letech, si říkám - kde by byly ty počítače? A socha snad ještě dlouho bude vítat návštěvníky fakulty!

Velmi úspěšná byla v roce 2001 akce „Vzpomínání seniorů“ na Velké posluchárně. Jedenáct emeritních učitelů tam vzpomínalo na převážně úsměvné historky ze života fakulty i nemocnice.

Měl jsem mimořádné štěstí, že do mého funkčního období připadly oslavy 650 let Univerzity Karlovy v roce 1998. Jako představitel fakulty jsem se tak mohl zúčastnit například přijetí u prezidenta Václava Havla v Trůnním sále Pražského hradu, slavnostního zasedání ve Vladislavském sále, ekumenické bohoslužby v chrámu sv. Víta, slavnostního koncertu České filharmonie v Rudolfinu, či mimořádného představení opery Libuše v Národním divadle. Výročí univerzity utčila i naše fakulta; 21. května se na Velké posluchárně sešlo slavnostní shromáždění, během něhož předal rektor UK Karel Malý pamětní medaile 64 zasloužilým pracovníkům LF, FN i VLA. Večer se pak konal slavnostní koncert Filharmonie Hradec Králové.

Po dvanácti letech si člověk obvykle uchová v paměti jen ty nejdůležitější a spíše příjemné události, takže jsem nepochybně leccos opomněl. To, co ale stálo v naprostém popředí mých snah tehdy a trvá i doposud, je, aby mé konání bylo ku prospěchu naší školy.

Q. B. F. F. Q. S.

Fotografie Zdeňka Menece

PADESÁT LET NAŠÍ FAKULTY

V prvních říjnových dnech letošního roku si připomeneme 50. výročí vzniku Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové.

Při svém vzniku na podzim roku 1945 byla královéhradecká fakulta ustavena dekretem prezidenta republiky jako pobočka pražské Lékařské fakulty UK. K tomuto řešení byly tehdy dva důvody. Tím prvním byla skutečnost, že samostatnou fakultu bylo možné ustavit pouze zákonem a ústavodárný orgán první měsíce po válce v Československu ještě neexistoval. Druhým důvodem byla snaha zajistit nové škole potřebnou odbornou a personální pomoc. Toto řešení mělo být samozřejmě jen dočasné. Pedagogická a vědecká činnost pobočky se úspěšně rozvíjela a proto profesorský sbor koncem roku 1948 požádal ministra školství o konečné rozřešení právního postavení pobočky. Odpověď na tuto žádost však nepřišla a tak statut pobočky přetrval až do 15. srpna 1951, kdy byla škola přeměněna na Vojenskou lékařskou akademii. Lékařskou fakultou Univerzity Karlovy se škola stala až 1. září 1958, kdy byla VLA zrušena.

Historie královéhradecké Lékařské fakulty Univerzity Karlovy tedy není nijak přímočará. Ale i při všech těch nepříznivých vnějších zásazích dokázala naše fakulta stát vždy na předním místě mezi československými vysokými školami a po celou dobu své existence představovala také intelektuální centrum města a celých východních Čech. Padesát let úspěšné pedagogické, vědecké a léčebně-preventivní činnosti fakulty potvrdilo prozíravost rozhodnutí jejích zakladatelů.

Ideou připravovaných oslav půlstoletého výročí fakulty je poděkování všem, kdo se na vzniku a budování této první východočeské vysoké školy podíleli a podílejí.

Redakce

SLOVA

K ZAMYŠLENÍ

(Vybráno k poctě
prof. MUDr. Antonína Fingerlanda, DrSc.)

Věda jest nejen nejlepším prostředkem kázně rozumové, ale ona také nejlépe slouží k rozvoji kázně mravní. Věda totiž stále se odvolává k rozumu jednotlivcovu. Pravdy její se nepřijímají na cizí víru, nýbrž každému svobodno zkoušeti je, ba v případech mnohých žák vyzývá se, aby vlastní závěry činil. Každý krok vědeckého vyšetřování podroben jest jeho rozmyslu a soudnosti. Po něm se neřádá, aby cokoli přijímal za své, o čem by nevěděl, že je to pravda. A důvěra žáka, vzbuzená takto z vlastní síly, se dále rozmnožuje tím, že příroda jednotejně potvrzuje závěry jeho, když je správně vyvodil. Z čehož pak ze všeho vyplývá neodvislost, která je nejvýznamnější podstatou charakteru.

Ale to není to jediné dobrodiní mravní, jež žákovi vzdělání vědecké podává. Jestliže se věda pěstuje tak, že žák, jak to býti má, pokud možno samostatně bádá a zpytuje, cvičí se také jeho vytrvalost a upřímnost. Tak praví prof. Tyndall o induktivním zkoumání: „Ono vyžaduje pilnosti trpělivé a pokorného i svědomitého přijímání toho, co nám příroda podává. První podmínkou dobrého zdaru jest poctivá vnímavost a ochota zanechat každého nabytého přesvědčení, byť i s oblibou pěstovaného, seznáme-li, že odporuje pravdě. Věřte mi, že toto samovolné odříkání se, jež má cosi vznešeného do sebe, ale o němž svět ničeho neslyší, se často přihazuje v soukromých zkouškách pravého ctitele vědy.“

(Herbert Spencer: Vychování rozumové, mravné a tělesné. Podle originálu Education, intellectual, moral and physical z roku 1861 přeložil Josef Úlehla, nakl. Rohlíček & Sievers, Praha 1879. Nezbytné jazykové úpravy provedeny redakcí).

NEUDĚLAT NIKDY CHYBU...

Ve vysílání České televize, v pořadu studia Febio OKO, jsme nedávno měli příležitost zhlédnout dokumentární film „Srdce na dlani“, věnovaný práci Kardiochirurgické kliniky Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Scénáristovi, režisérovi a kameramanovi filmu Janu Špátovi se pomocí neotřelých, někdy až reportážních záběrů a s využitím spontánních výpovědí chirurgů a zdravotních sester podařilo dokonale postihnout atmosféru pracoviště. Ale ještě jaksí navíc dal také televizním divákům možnost nahlédnout do jinak skrytých zákoutí duší pacientů i lékařů. Nepokoušel se zastříť, že v tomto prostředí špičkové chirurgie je kromě připravenosti k plnému pracovnímu nasazení přítomno i něco, co se v souvislosti s medicínou tradičně pokládá za tabu - totiž lidský strach. „Myslím na to, že už bych tam mohl zůstat...“ říká do kamery jeden z nemocných a důvěrnou známost strachu přiznává i přednosta kliniky doc. MUDr. Jan Dominik, CSc.: „Každý pacient má strach, a ani lékaře po celou dobu operace neopustí obavy o život nemocného.“

Přibližně z deseti lidí se skládá operační tým pro operaci srdce v mimotělním oběhu. Organismus nemocného je ochlazen na 28 °C, samotné srdce na 8 °C, každý člen sehraněného týmu dobře ví, co je jeho úkolem. Laik by se tedy snadno mohl domýšlet, že při dokonalé organizaci, podchlazeném srdci a zajištěném mimotělním oběhu probíhá operace po dvě a půl až tři hodiny v poklidu, že je na vše čas. Ale z tohoto případného omylu Jan Špáta diváky mistrně vyvádí. Komentářem provázené záběry chirurgických úkonů působí místy až dojmem mystifikace - tak rychlé, přesné a naprosto jisté jsou pohyby rukou chirurgů a jejich nástrojů. Tradičního námětu - rukou chirurga - se ale Jan Špáta v zájmu pravdy vzápětí zříká, nechce potlačit význam vědeckého poznání a především lidské odpovědnosti. Ponechává však na doc. Dominikovi, aby to řekl on sám: „Nejsou to jen zlaté ruce. Hlavní je, neudělat nikdy chybu.“

Počet operací srdce v mimotělním oběhu každoročně stoupá, jen v minulém roce jich na královéhradecké klinice bylo provedeno více jak šest set. Jenomže operací vše nekončí. Další náročná práce čeká lékaře a zdravotní sestry na jednotce intenzivní péče. „Tady není nikdo, kdo by tu práci neměl rád!“ říká v nefalšovaném, syrovém záběru zdravotní sestra a nemocní její slova potvrzují: „To je pohádka, sestry jsou tady chlapičci, andělé...“ říká jeden, a druhý doplňuje, že i když zpočátku nebyl schopen svá přání vyslovit, sestry mu pokaždé porozuměly a pohoťově reagovaly.

Jan Špáta se ve filmu nevyhýbá ani otázce předčasného konce života. Šest set náročných operací v mimotělním oběhu do roka, to nutně znamená i přítomnost neodvratitelné smrti. „Přibližně každý třicátý pacient i přes úspěšné provedení operace a veškerou léčebnou péči v důsledku svého těžkého onemocnění umírá,“ říká doc. Jan Dominik, a v jiném záběru si sestra posteskne: „Každé úmrtí se tady těžce nese.“ Práce všech na klinice je poznamenána nesmírnou psychickou zátěží a nijak proto neudivuje přiznání, že „... hodně kardiochirurgů dostává to, co operuje ... ischemickou chorobu srdeční“.

Pohled na tlukoucí srdce, otevřeně přiznaný strach a důvěrná blízkost smrti mohou působit tísnivě. Přesto však s koncem posledního záběru pocítí divák spíše lítost nad tím, že film končí, než pocit úlevy. Snad je to proto, že hlavními tématy filmu jsou pokora, víra v lidský um a schopnost člověka dávat druhým sám sebe. Jeden z pacientů to řekl po svém: „Tady uměj dělat, v Hradci. Jsou to takoví mladý kluci a takoví machři!“

Fotografie MUDr. Pavla Žáčka

Film „Srdce na dlani“ je krásným, zdařilým pokusem o umělecké objevování lidských osudů a humanity. Ale kromě scénáristy a režiséra filmu si v tomto případě zaslouží poctu i jeho „herci“.

Pa

Vítaná sponzorská pomoc

Díky dlouhodobé spolupráci v posudkové činnosti a díky porozumění vedení pobočky České pojišťovny, a.s., v Pardubicích bylo možné podstatným způsobem renovovat zařízení elektrofyziologické laboratoře Oční kliniky Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Byl zakoupen osmikanálový anglický zesilovač firmy Contact Precision Instruments v ceně přes sto tisíc Kč, který dovoluje snímat jak vyvolané sítnicové potenciály (ERG, PERG, oscilační potenciály), tak i korové odpovědi na strukturovaný podnět, případně pohyb. Elektrofyziologická laboratoř, vybavená počítačovou technikou, zajišťuje objektivní diagnostiku v oblasti sítnicové patologie, traumatologie sítnice a dalších úseků zrakové dráhy až do korových zrakových center. Společně s elektrofyziologickou laboratoří na katedře patologické fyziologie Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové představují tato zařízení u nás unikátní vyšetřovací jednotku, vyhledávanou pacienty z celých Čech.

JS

KOLIK STOJÍ NEMOCNICI JEDEN PRACOVNÍK

Velké nemocnice v České republice mají personální náklady ve výši jen asi jedné čtvrtiny až jedné třetiny celého ročního rozpočtu, zatímco v západních zemích je tato částka zřetelně vyšší a dosahuje až k 70 % rozpočtu. Tento fakt je způsoben i jinými skutečnostmi, než jen podhodnocenou mzdou. Na vině je mj. i nízká hodnota koruny oproti západním měnám, což výrazně zdražuje materiálové náklady u dováženého zboží. Na druhé straně ale u nás stále přetrvává špatná produktivita práce, která nutí zaměstnávat více pracovníků, než je potřeba. K nízké produktivitě, tj. k tomu, že buď pracujeme málo nebo spíše práci špatně organizujeme, možná přispívá i nízké povědomí, kolik vlastně jeden pracovník stojí organizaci ročně, a to i při naší platové úrovni. Proto tento článek přináší několik postřehů na vysvětlenou.

Při pravidelných debatách, které se konají vždy koncem roku, se snaží vedení nemocnice najít kompromis při sestavování ročního rozpočtu jednotlivých pracovišť. Hlavní plánované výdajové položky jsou materiálové náklady (léky, krev a spotřební zdravotnický materiál), vyžádaná péče, která je „objednávána“ u ostatních pracovišť, režie, do které jsou rozpuštěny položky, jejichž spotřeba na klinice není přímo měřitelná (údržba budov, náklady na technickou infrastrukturu a správu nemocnice apod.), odpisy techniky, kterou oddělení používá a personální náklady. Za posledních deset let došlo k výraznému posunu v ekonomickém myšlení zdravotníků a většina lidí si je dnes vědoma, kolik musí klinika zaplatit za špičkové léky a materiály. Naproti tomu cena lidské práce zůstává při debatách o rozpočtu trochu stranou, a to i přes fakt, že došlo k jejímu podstatnému zdražení, které si vynutily novela zákoníku práce a pevný postoj odborů.

Pracovníci ekonomického úseku FN proto pro tento článek vypracovali tabulku s údaji, kolik stál nemocnici průměrně jeden pracovník v různých kategoriích zaměstnanců v r. 2000. Údaje o mzdách se sice běžně zveřejňují, ale nedávají správný obraz proto, že jsou v měsíčních hodnotách a chybí u nich dal-

ší položky. Vedle vlastní mzdy musí zaměstnavatel ze zákona hradit zdravotní a sociální pojištění a dále sem patří tzv. ostatní personální náklady (úhrady do fondu kulturních a sociálních potřeb a příspěvky předškolním zařízením na náhradní péči o děti našich zaměstnanců) a tzv. ostatní režie, kam spadají zejména náklady na ochranné osobní prostředky, cestovné, vzdělávání a část režie ředitelství. Uveřejněná tabulka toto všechno vyčísľuje a její poslední sloupec, náklady celkem, reprezentuje sumární hodnotu, kterou musí nemocnice za pracovníky vydat.

Některé hodnoty jsou trochu překvapivé, jako např. jen minimální rozdíl mezi „cenou“ ambulantní sestry a sestry u lůžka, což je dáno zejména průměrným věkem v obou skupinách aází snahu vedení nemocnice výrazněji diferencovat pracovníky v trojměnném provozu. K ostatním kategoriím nechci na tomto místě dále debatovat, ale jistě stojí za zmínku, že jeden druhoatestovaný lékař znamená v celkových nákladech téměř 600 tis. Kč ročně. Je to jistě málo, jde-li o pracovitěho a kvalitního odborníka, ale možná i hodně v případě, že je tomu naopak. V každém případě je to dobré memento pro situaci, kdy se vybírají noví lidé. Z průměrných nákladů na lékaře a z fondu pracovní doby v ústavní pohotovostní službě (ÚPS), který je více než dvojnásobkem běžné pracovní doby, vyplývá, že hodnota ÚPS se pohybuje někde mezi 0,5 - 1,0 mil. Kč.

Další úvahy již ponechávám čtenáři. Pro vedoucí pracovníky by měly být uvedené údaje připomenutím, jak je lidská síla i přes silné podhodnocení v ČR vzácná a jak je třeba s ní dobře nakládat. Přemýšlejte proto při pohledu na číslo v pravém dolním rohu tabulky třeba o tom, jestli by pro Vaši kliniku nebylo lépe místo jednoho pracovníka mít pár počítačů navíc, jet na pár kongresů, rozdat větší odměny a nebo mít třeba služební automobil. Jestli je výsledkem Vašich úvah „ne“, využíváte své zdroje správně a nepochybuji o tom, že jsou u Vás lidé, které byste nevyměnili ani za nic. Ale možná najdete i takového člověka, kde by podobný obchod stál za přemýšlení.

Doc. MUDr. Leoš Heger, CSc.

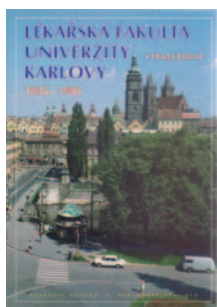
ROČNÍ NÁKLADY PERSONÁLNÍ A REŽIJNÍ NA 1 PRACOVNÍKA FN V RQCE 2000 (ÚDAJE V Kč)

Kategorie	Personální náklady			Ostatní režie	Náklady celkem
	Mzda	Pojištění	Ostatní pers.n.		
lékař - Ø	357 948	125 282	15 463	8 769	507 462
- II. atestace	415 629	145 492	16 618	8 769	586 508
- I. atestace	248 964	87 137	13 283	8 769	358 153
SZP - ambul.	167 964	58 787	11 663	8 769	247 183
- lůžk.	163 524	57 233	11 574	8 769	241 100
PZP	120 288	42 101	10 710	8 769	181 868
THP - nevedoucí	139 284	48 749	11 090	8 769	207 892
- vedoucí	291 624	102 068	14 136	8 769	416 597
Provozní prac.	111 408	38 993	10 532	8 769	169 702
Průměr	176 916	61 921	11 842	8 769	259 448

(Vypracovali: Ing. Josef Hladík, Eva Žáčková)

Miroslav Všeťečka

Časopis Scan slaví čtvrtstoletí své existence. Prakticky od začátku jej provází jedna osobnost, která stojí poněkud v pozadí, ale bez které by Scan nemohl existovat. Jedná se o grafika Miroslava Všeťečku, který každému číslu vtiskne finální grafickou podobu, dodá mu tvář. Zdá se to neuvěřitel-

né, že časopis připravuje prakticky celých 25 let. Důkazem je fejeton prvního šéfredaktora – Vladimíra Panouška, který napsal pro Scan 1/2002: „V lednu Mirek oslavil pětadesáté narozeniny, což sice není moc kulaté a ani to ještě nezavání kmetstvím, ale přece jen to znamená, že už něco přečkal. Jenomže on také v prosinci s dokončením loňského šestého čísla Scanu (tj. 6/2001) dovršil desátý rok práce na tomto časopisu a tohle jubileum už každopádně stojí za řeč. Ono těch deset let znamená šedesát uzávěrek, závěrečných kouzel a improvizací. Ale představuje i řadu postupných změn a zdokonalování, kdy Mirek, těžčící ze svých zkušeností z Grafické školy v pražské Hellichově ulici a z někdejšího královéhradeckého nakladatelství Kruh, byl vždy napřed: v kamarádství o krok, ve skutečnosti o tři. Že jsme se za těch deset let nikdy nepohádali, není moje zásluha. Mirkovi šlo vždy „o dílo“ a nemocnici i fakultu má rád. To ovšem mělo za následek, že byl časem jmenován i členem redakční rady.“

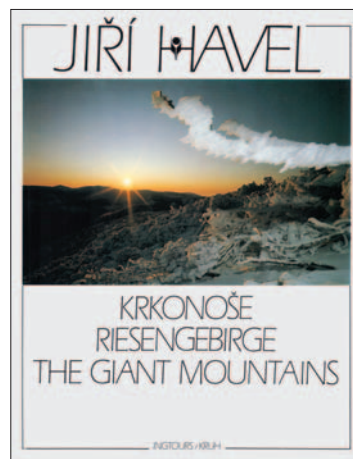
Miroslav Všeťečka pochází z Hradce Králové. Vystudoval gymnázium, potom strávil 5 let na Grafické škole v Praze, obor polygrafie, typografie a reprodukční fotografie, 18 let pracoval v nakladatelství Kruh jako technický redaktor, potom vystřídal několik pozic ředitele nebo vedoucího výroby a technologa polygrafických provozů (Východočeské tiskárny HK, Aldis Hradec Králové, Rodomax Nové Město nad Metují, Printhouse Praha, České tiskárny Ráby, Logik Praha, Jiskra Stará Boleslav).

Souběžně měl od roku 1992 také vlastní firmu ATD – nakladatelství, grafické studio a tiskový servis. Pracuje v profesionálních softwarech Adobe InDesign, Pagemaker, Illustrator, Acrobat Professional, Photoshop, Quark X-Press aj. Tolik životopisné údaje, představuje Miroslav Všeťečka spojovací články s redakcemi před-

chozími. Od samého začátku naší spolupráce víme, že máme čest pracovat s člověkem svědomitým a neuvěřitelně pilným. V době uzávěrky se vzájemná e-mailová korespondence odehrává prakticky ve dne v noci, nehledě na dny pracovní či sváteční.

Začátky Scanu ale rozhodně nebyly elektronické: „Psalo se v T602, to dělala jedna paní na fakultě, text se potom vystřihoval a lepil, obrázky se přefocovaly, vystřihovaly se titulky, třeba i z novin a nebo jsme měli celé vytištěné sady různého písma, ozdoby, ornamenty, takže se vyrobila maketa, která se celá přefotila. Tiskárny nebyly vybavené jako dnes, tisklo se na KNV (Krajský národní výbor) v reprografickém středisku. Když něco nevyšlo, muselo se to předělat a celé přefocovat znovu, to

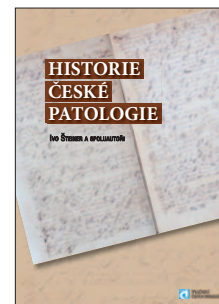
se nedá vůbec srovnávat s dnešní prací na počítačích,“ vzpomíná Miroslav Všeťečka.

Do dnešních dnů se proměnil jak způsob přípravy časopisu, zjednotila se komunikace díky e-mailům, tak se proměnil také časopis. Z původní černobílé verze je dnes celobarevný časopis, původně vycházelo 6 čísel za rok, Scan byl dvouměsí-

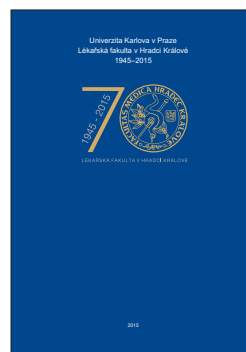
čník, dnes vychází celkem 4 čísla ročně – jde tedy o čtvrtletník, ale čísla jsou rozsahem rozhodně větší. Celkový náklad 600 ks je poměrně malý, čtenáři však časopis dostávají bezplatně, veškeré náklady hradí Fakultní nemocnice a Lékařská fakulta v Hradci Králové. Ve svých začátcích časopis získával předplatitele. Dnešní vedení časopisu je třetí v pořadí. Miroslav Všeťečka s oblibou vzpomíná na dr. Panouška.

„Na něj vzpomínám jenom v dobrem, byl to zlatý člověk, strašnou srandu jsem s ním zažil. My jsme si velmi rozuměli. Měl kancelář v té buňce na bývalé psychiatrii, byla to taková dlouhá místnost, kde bylo šedo, když se tam přišlo, protože tam bylo nakuřeno. Vždycky vypravoval, co řešil, koho kde zabili, koho vyšetřoval. Byl to nesmírně vzdělaný člověk, s všeobecným přehledem. Hrál v kapele, pak pracoval v ČSAD, odtamtud vyprávěl neuvěřitelné historky, vždycky jsme se strašně nasmáli. Já jsem za ním chodil, i když už byl těžce nemocný. Navštěvoval jsem ho doma, to ještě pořád dělal Scan s pomocí manželky. Měli taky chalupu v Orlických horách, tam vzniknul ten pseudonym Luděk Ledříček – podle loupežníka. Já sám jsem dlouhá léta nevěděl, že to píše Vladimír Panoušek. Vždycky říkal, ještě čekám na Ledříčka, až to pošle. Jsou to ale chytré fejetony, dodnes.“

Díky své práci grafika se Miroslav Všeťečka setkal v životě s celou řadou osob a osobností, o kterých umí zajímavě vyprávět. Knihy a publikace, které za ta léta připravil a vydal, nemá spočítané, ale je jich pěkná řada v knihovně. Kromě Scanu připravuje i další časopisy, k tomu nespočet

příležitostných tiskovin, jako jsou plakáty, pozvánky, vizitky atd. Zdá se, že pro něho jako grafika je jeho práce koníčkem. Miroslav Všeťečka má za sebou řadu hmatatelných výsledků své práce, které jistě potěší. Na ukázkou jsou zde některé tituly, které graficky připravoval nebo sám vydal. Z těch nejčerstvějších výtvo-
rů jeho grafické a nakladatelské dílny můžeme jmenovat například

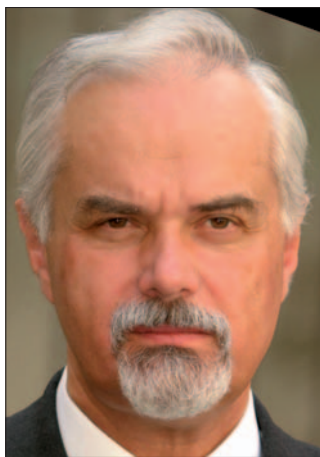

Historii české patologie, autor Ivo Šteiner a kol., nebo publikaci k 70. výročí Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. -ju-

LÉKAŘSKÁ FAKULTA UK V HRADCI KRÁLOVÉ PO LISTOPADU 1989

Prof. MUDr. VLADIMÍR PALIČKA, CSc., dr. h. c.

emeritní přednosta Ústavu klinické biochemie a diagnostiky LF a FN Hradec Králové, v letech 2003–2010 byl děkanem Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, člen řady odborných společností a redakčních rad, v současnosti stále působí ve funkci proděkana pro zahraniční styky a vnější vztahy Lékařské fakulty UK v Hradci Králové.

Jsem velmi poctěn, že mne redakce SCANu požádala o krátké ohlédnutí na dobu, kdy jsem měl tu čest stát ve vedení Lékařské fakulty. Děje se tak v roce, kdy fakulta slaví 70. výročí svého vzniku a to je jistě příležitost pro „ohlédnutí“. Přiznávám, že už nějaká doba uplynula, a „pro ohlédnutí je potřeba dobrý zrak“, či dobrá paměť. Pročetl jsem si tedy raději ty stovky dokumentů z mé

éry – většina z nich je z dnešního pohledu zcela nezajímavých. Ale některé přece jen dokumentují, co se dělo, a tak bych se s Vámi rád o pár vzpomínek podělil.

První, co jsem si plně uvědomil tehdy i dnes, je obrovská výhoda naší fakulty a jejího vedení po roce 1989 – výborná návaznost. Není to tak, že by si děkani s proděkany předávali funkce, ale je skutečností, že prakticky vždy se dalším děkanem stal někdo, kdo byl předtím proděkanem. Je to výhoda pro nástup do funkce (přece jen se v ní trochu lépe orientujete), je to ale především vyjádření těch, kteří nového děkana volí, že souhlasí s dosavadním vedením a nevyžadují dramatické obraty. Ale každý nový děkan nějaké udělat chce, jde do funkce s určitými předsevzetími a snahami, aby ke konci funkčního období zjistil, že řada z nich se mu nepodařila tak, jak očekával.

V mém sedmiletém období děkanování zažila fakulta řadu stavebních změn. V některých již navázala na přípravu z minulá a některé zase připravila do budoucna. Jak jsem zmínil v rozhovoru při odchodu z funkce, poněkud humorné je, že první stavební úspěch byl likvidační – po mnoha letech snah, které se zdály zcela neprůchodné, se mi podařilo likvidovat ozařovací zařízení z „vojenských dob fakulty“, tzv. Chisobox. Dnes už asi skoro nikdo neví, o co šlo, a jak to bylo složité – cena za likvidaci se nakonec blížila milionu, ale bylo to nezbytné. Nejen filosoficky, ale i ekonomicky (náklad na udržování nebyl daleko od „likvidační“ částky), a navíc to umožnilo rozvoj vivária, následnou likvidaci psince ve dvoře fakulty a řadu dalších úprav. Ale k „vážným“ stavbám: je neopakovatelné, že jsme 6. října 2004 poklepávali za základní kámen budoucího Výukového centra LF v areálu FN a že jsme 21. listopadu následujícího roku v nové budově slavnostně zahajovali provoz. Obávám se, že v dnešní době bychom za ten rok a jeden měsíc ani nestihli provést výběrové řízení, ne tak cokoli postavit. Ne všechno se zlepšuje....

Stavebních aktivit byla celá řada – zásadní přestavba budovy Na Hradě, kde je dnes důstojná knihovna a především

Sloupová síň s výstavním salónek, adaptace většiny kateder v budově teoretických ústavů, přestavba prostor děkanátu s vytvořením zasedací místnosti, výstavba a přestavba pavilonů ve Fakultní nemocnici – Emergency, Psychiatrická klinika, Fingerlandův ústav patologie, Ústav soudního lékařství – i s vědomím, že v těchto stavbách hlavní roli sehrávalo vedení Fakultní nemocnice. Ostatně spolupráce s vedením Fakultní nemocnice je mnohaletou chloubou hradeckého zdravotnictví a školství a esencí společných úspěchů.

Ve „stavebních aktivitách“ je ale suverénně nejdůležitější to, že se nám podařilo zasít a snad i začít pěstovat myšlenku nového Kampusu UK v Hradci Králové. První myšlenky na jeho vznik jsem vedení fakulty a Akademickému senátu předložil v závěru roku 2004 a v lednu 2005 jsme spolu s tehdejší děkanem FaF, doc. Duškem, oficiálně o našem záměru informovali rektora UK a požádali jej o podporu. Mám v dobré paměti, že mi tehdy doc. Heger, ředitel FN, s úsměvem zkušeného „budovatele“ říkal, abych počítal s tím, že první krok bude trvat tak deset let a celkem jde o aktivitu na let dvacet. Moc jsem mu nevěřil – ale je rok 2015 a dnešní vedení LF a FaF otevírá první budovu nového Kampusu. Tak doufejme, že za dalších deset let tady bude Kampus kompletní.

Ale fakulta nesní být tvořena jen budovami, naopak – jde o akademickou obec, učitele, studenty a o jejich rozvoj. To je základní povinnost každého děkana – vytvářet podmínky pro růst pedagogů a lepší výuku mediků. Je to opravdu správný výraz – vytvářet podmínky, protože počet a kvalita nových docentů či profesorů je především jejich osobní zásluhou. Přesto – nebo právě proto – jsem rád, že jich za dobu mého děkanování přibylo; konkrétně se u nás za tu dobu habilitovalo 47 nových docentů a úspěšně prošlo jmenovacím řízením 22 nových profesorů. Samozřejmě jsme vychovali stovky nových absolventů, kteří fakultu výborně reprezentují a za které se v žádném případě nemusíme stydět, ba naopak. Zcela jsme rekonstruovali kurikulum Zubního lékařství. Měl jsem snahu prosadit více změn i ve výuce Všeobecného lékařství, tam jsem ale zdaleka tak úspěšný nebyl – ale jak říkám, naši absolventi mají i tak výbornou úroveň. Zavedli jsme kreditní systém, bylo to ale „na příkaz shora“ a stále si myslím, že to studium medicíny nepotřebuje. Ale naučili jsme se s tím žít.

Období před deseti lety bylo dobou, kdy se začalo výrazněji mluvit o možnosti přesunu atestačního vzdělávání na lékařské fakulty. Byl to jeden z impulsů, který vedl ke vzniku subkateder vnitřního lékařství, abychom jasně deklarovali, že ve všech oborech interny máme velmi kvalitní zázemí a jsme plně kvalifikovaní i pro atestační přípravu. Aktivizovaly se diskuse o vzniku, statutu, náplni, způsobu řízení a funkci univerzitních nemocnic, které doutnaly už od počátku devadesátých let. Návrhy zákonů se připravují, předělávají, diskutují, znovu připravují, předělávají a diskutují, ale univerzitní nemocnice neexistují. Podle mého názoru je

to čistě politický boj – pokud někdo nenajde odvahu říci, že není správné a je nepřiměřeně komplikované mít dva zaměstnavatele a nebude mít sílu to prosadit, tak budou všechna potenciální řešení polovičatá a budou to jen politické proklamace – kdyby se naplnily.

Jsem velmi rád, že se nám podařilo navázat na to, že se učitelům, ale především studentům, otevřely dveře do světa. Nebývale se rozvinula spolupráce s Mayo Clinic a z počátečních 2-3 studentů ročně jich tam dnes jezdí více než deset každý rok a mnozí jsou aktivně zváni opakovaně. Především profesor Schirger na tom měl obrovskou zásluhu a jsem rád, že jsme mu mohli udělit zlatou pamětní medaili UK a že jeden rok dokonce přijal pozvání být promotorem při promócích našich studentů. Zavedli jsme vnitřní granty pro začínající studenty doktorských studijních programů (s obrovskou podporou společnosti ROCHE). Již v roce 2004 jsme zahájili akci, která dodnes patří k prestižním akcím fakulty – každoročně pořádáme mezinárodní konferenci postgraduálních studentů v medicíně – z počátečních účastníků z českých a slovenských fakult se dnes akce rozšířila téměř na polovinu Evropy. Ve spolupráci s městem Hradec Králové a jeho vedením (které nám bylo a je obrovsky nápomocno i při stavbě Kampusu) jsme zavedli každoroční udělování Ceny primátora nejlepším studentům – a hned první oceněný byl student náš.

Je u nás stále vzácným okamžikem potkat nezištného a čís-

tého dáorce a sponzora. Měl jsem to obrovské štěstí, že jsem stál v čele fakulty v době, kdy se paní Josefína Napravilová rozhodla finančně podporovat nejlepší studenty medicíny. V dohodě s ní jsme zřídili Cenu Josefíny Napravilové, kterou dotovala (a dodnes dotuje - bohužel už jen ze svého odkazu, protože již zemřela). Paní Napravilová byla vzácná žena, o které jsme ve SCANu i jinde již psali a pro mne bylo opravdu mimořádné každé setkání s ní – až do jejích 100. narozenin.

Přes všechny stesky a oprávněné rozborů poukazující na nedostatečné financování vysokých škol v ČR se fakulta dostala do pozitivní bilance, což je nepochybně více výsledkem našeho úsilí o kvalitní studium zahraničních studentů, než podporou státu. Bylo to ale období, kdy fakulta měla velké příjmy i z vědecké činnosti – rozhodující roli v tom sehrával tehdejší proděkan pro vědu, pan prof. Červinka. Nemohlo proto (a i z mnoha jiných důvodů) být nic lepšího než, že jsem měl možnost mu na počátku akademického roku 2010/2011 předat žezlo a vedení fakulty.

Toto ohlédnutí mi připomnělo, jak krásné období člověk prožije, když se najde kolektiv lidí, kteří usilují o rozvoj fakulty, kteří jsou na ni hrdí a jsou ochotní pro ni udělat mnohem více, než jim ukládají povinnosti a předpisy. Měl jsem štěstí na takové spolupracovníky a kolegy (všechny je vyjmenovat nelze a nerad bych někoho opomenul) a všem za to děkuji. Udělali jste pro fakultu obrovský kus práce.

Slavnostní vernisáží dne 3. září 2015 byla zahájena výstava u příležitosti 70. výročí založení Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Výstava vznikla ve spolupráci s Muzeem východních Čech v Hradci Králové, její autorkou je PhDr. Pavla Koritenská. Expozice připomíná průběh a okolnosti vzniku 1. vysoké školy v Hradci Králové a mapuje historii budovy, která se stala centrem královéhradecké medicíny.

V pátek 27. 4. 2015 proběhl ve Výukovém centru LF a FN v Hradci Králové již 3. ročník video-kongresu – Tipy a triky urologické operativy. Jedná se o celostátní odbornou akci, na kterou přijeli odborníci-operatéři ze všech významných urologických center v České republice. Bylo prezentováno 29 operačních videí ze zajímavých urologických operací. Převahu měly prezentace z laparoskopických nebo endoskopických výkonů, ale otevřená operativa byla také zastoupena. Kongres měl záštitu děkana Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a ředitele Fakultní nemocnice Hradec Králové, hlavními partnery akce byly společnosti BBraun a Astellas. Hlavním organizátorem byla Urologická klinika FN HK ve spolupráci s Aesculap Academic. Akce byla akreditována a její účastníci spolu s certifikátem obdrželi 6 kreditů v rámci celoživotního vzdělávání.

Odborný program byl rozdělen do 3 tematických okruhů, a to na první blok s názvem urolitiáza a močovod, druhý byl zaměřen a na operace ledvin a třetí na prostatu a močový měchýř. První blok obsahoval 10 příspěvků týkajících se operačního řešení komplikované ureterolitiázy, nových metod v perkutánní extrakci konkrementů nebo obstrukcí močovodů. Byla prezentována 3 videa s laparoskopickou ureterolitomií. Autoři, prof. Hora a prim. Štursa, prezentovali laparoskopickou extrakci objemnější ureterolitiázy, kde selhala ureterorenoskopie. Při diskusi byl přijat všeobecný názor, že po extrakci litiázy je vhodné incidovaný močovod sešít. Na rozdíl od jiných prezentovaných operací, kde se doporučovalo incidovaný močovod nešít, pokud je zavedený uretrální stent. Dále byla prezentována 3 videa s úspěšně provedeným miniPEKem. Autoři, dr. Schmidt a dr. Hruška, tuto metodu všeobecně doporučují. Podmínkou je správné vybavení pracoviště a zejména mít dostupnou velmi účinnou metodu litotrypsy. Jako výhodná se jeví kombinovaná metoda tryp-

se zahrnující ultrazvukovou a kinetickou metodu litotrypsy. MiniPEK byl také s úspěchem použit i u ročního dítěte s odlišnou symptomatickou litiázou (prim. Košina). Dále byla prezentována videa s laparoskopickou ureterocystoneoanastomozou, novým extranatomickým stentem a zalepení ureteru při nefrostomii, která byla trvalým řešením u pacienta.

Druhý blok byl věnován operacím na ledvině, zejména resekci ledvin a dále operacím nadledvin nebo v retroperitoneu. Laparoskopickým resekci ledvin byla věnována 3 videa, jednalo se o komplikované resekce větších nebo nepříznivě uložených nádorů. Autoři, dr. Schmidt a dr. Študent, prezentovali vlastní operační postup. Společně jim bylo klampování pouze arterie, vlastní resekce provedená pouze studenými nůžkami a příští resekované ledviny. S výhodou byl použit VLoc steh zajišťovaný klipy. Dále byly prezentovány příspěvky ukazující komplikované adrenalektomie nebo extirpace tumorů z retroperitonea. Prezentované operace proběhly často v dříve operovaném poli a tedy s množstvím srůstů. Autoři, prof. Hora, dr. Musil a dr. Pacovský, demonstrovali proveditelnost těchto operací. Velmi zajímavý a instruktivní byl příspěvek přednosty Transplantační kliniky IKEM doc. Froňka, který prezentoval svoje zkušenosti s odběrem ledvin od živého dárce laparoskopicky. Prezentoval také svoje zkušenosti při laparoskopických resekci ledvin.

Třetí blok byl věnován operacím močového měchýře a prostaty. Byla prezentována laparoskopická cystektomie, prim. Štursa a dr. Balík. Byly diskutovány výhody, možná peroperační rizika a komplikovanější části této náročné operace. Byla demonstrována videa ukazující různá vylepšení u laparoskopické radikální prostatektomie nebo operací močového měchýře.

Celkem bylo prezentováno 29 operačních videí. Akce se zúčastnilo téměř sto odborníků. Kromě prezentovaných příspěvků byla neméně zajímavá a přínosná diskuze. Hodnotily se prezentované metody, jejich přínos, rizika a zkušenosti autora nebo operátorů z jiných center. Diskuze pak pokračovala během přestávek a závěrečného rautu. Cílem akce bylo také setkání odborníků zaměřených na urologickou operativu. Organizátoři pevně věří, že proběhlá akce splnila očekávání všech zúčastněných. Podle odevzdaných anonymních dotazníků na spokojenost a přínos z této akce, byl tento seminář hodnocen velmi kladně. V plánu organizátorů je připravit za rok další ročník této unikátní akce.

*Doc. MUDr. Miloš Brodák, Ph.D.
Urologická klinika LFUK a FN HK*

Dvacet milionů z programu GAMA míří do FN HK

Centrum transferu biomedicínských technologií, které je speciálním pracovištěm Fakultní nemocnice Hradec Králové, uspělo ve veřejné soutěži programu GAMA Technologické agentury ČR. Získalo pro vědce FN HK a UHK prostředky na podporu využití výsledků výzkumu.

Do soutěže se v podprogramu 1, který je určen pouze výzkumným organizacím, přihlásilo celkem 24 projektů, z nichž bylo vybráno jedenáct k podpoře celkovou částkou téměř

200 milionů korun v průběhu let 2015–2019. CTBT získalo na podporu královéhradeckých vědců celkem 20.557.895,- Kč, přičemž maximální částka, o kterou bylo možné na jeden projekt žádat, byla 21 milionů Kč. Z 11 podpořených projektů je 6 univerzitních, 2 projekty jsou z Akademie věd ČR, 2 projekty z fakultních nemocnic a jeden projekt náleží soukromému subjektu.

Příprava projektu trvala specialistům CTBT přibližně půl

roku. Čerpali především ze zkušeností nasbíraných z předcházejících dvou let práce a komunikace v rámci center transferu technologií. „Zásadní a nejnáročnější bylo dobře sladit metodiky transferu technologií obou institucí. V praxi se nám daří už více než rok úspěšně řešit Pre-seed projekty, odtud jsme čerpali nejvíce informací a postupů pro náš nový projekt,“ řekl specialista a metodik CTBT Ing. Jiří Mošna, MBA.

Jedná se o náročný projekt na realizaci z hlediska časového a výkonového. Výsledky projektu budou pod pravidelným čtvrtletním dohledem externí komise, která bude kontrolovat a hodnotit náš „podnikatelský tah na branku“ a obchodní vize. „Nově koncipovaný projekt nás bude nutit změnit tradiční přístupy a více se orientovat na přijatelný výsledek v daném čase, abychom byli schopni oslovit partnery pro další realizaci. Podpoře našich výzkumníků bude věnována maximální pozornost, aby se mohli soustředit na výzkumnou část, a administrativu budou řešit specialisté

CTBT,“ upřesnil náměstek pro strategické řízení a rozvoj FN HK Ing. Karel Antoš, Ph.D.

Prostředky jsou určeny na podporu ověření praktické využitelnosti výsledků vědy a výzkumu, které vznikají ve výzkumných organizacích a mají vysoký potenciál pro uplatnění v nových nebo zdokonalených produktech, výrobních postupech nebo službách s vysokou přidanou hodnotou a vysokou pravděpodobností posílení konkurenceschopnosti. „Získané prostředky zaplatí vědcům projekty ověřující výsledky jejich výzkumu. Předpokládáme, že tak vznikne několik prototypů, funkčních vzorků a certifikovaných testů, které budou inovace posouvat blíže k praxi a zvyšovat věrohodnost výzkumných výsledků pro potencionální výrobce. Nezávislá externí komise, která bude projekty průběžně hodnotit a připomínkovat, bude složena z úspěšných podnikatelů z oblasti biomedicíny,“ řekla vedoucí CTBT Mgr. Lucie Bartošová, Ph.D.

Ing. Zuzana Boučková, CTBT FN HK

Konference o trombóze a hemostáze 2015

XXII. česko-slovenská konference o trombóze a hemostáze se konala ve dnech 21.–23. 5. v Kongresovém centru Aldis v Hradci Králové. Konference měla zástitu jak společenskou (hejtman Královéhradeckého kraje bc. Lubomír Franc a primátor statutárního města Hradec Králové MUDr. Zdeněk Fink), tak odbornou (děkan Lékařské fakulty UK v Hradci Králové prof. MUDr. et RNDr. Miroslav Červinka, CSc. a ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové prof. MUDr. Roman Prymula, Ph.D., CSc.).

Konferenci pořádala Česká společnost pro trombózu a hemostázu se spoluorganizátory Slovenskou spoločnosťou pre hemostázu a trombózu a Českou hematologickou společností. Prezidenty konference byli prof. MUDr. Jaroslav Malý, CSc. za českou stranu a prof. MUDr. Peter Kubisz, DrSc. za slovenskou stranu. Organizačně konferenci tradičně připravovali pracovníci IV. interní hematologické kliniky LF a FN Hradec Králové v čele s přednostou kliniky doc. MUDr. Pavlem Žákem, Ph.D. a doc. MUDr. Petrem Dulíčkem, Ph.D., ve spolupráci s doc. MUDr. Radovanem Malým, Ph.D. z I. interní kardiologické kliniky.

Konference byla tradičním setkáním odborníků z České a Slovenské republiky, kteří se zajímají o problematiku krevního srážení a krvácení. Koná se pravidelně střídavě

v Hradci Králové a v Martině a má více než dvacetiletou tradici. V tomto roce přišlo na konferenci 422 registrovaných účastníků, odeznělo 55 ústních sdělení a bylo prezentováno 23 posterů. Na konferenci bylo registrováno 28 firem.

Tradičním oceněním pro významného odborníka v oboru je v Hradci Králové Rokitanského přednáška, která byla v tomto roce svěřena doc. MUDr. Jánovi Staškovi, Ph.D. z Kliniky hematologie a transfuziologie FN a JLF Martin. Oceněný odborník přednesl sdělení *Hemofília a inhibitory*, za kterou obdržel Rokitanského diplom.

Odborně byla konference členěna do samostatných symposií, jejichž náplně vycházely z aktuálních problémů poruch hemostázy a jejich léčení. Šlo například o: Mezní situace v antikoagulační léčbě, Trombotické komplikace u paroxysmální noční hemoglobinurie, Novinky v diagnostice a léčbě trombocytopenie, Novinky v léčbě hemofilie, Von Willebrandova choroba – diagnostika a léčba, Diagnostika a klinický význam syndromu lepivých destiček, Novinky v hemaferetických metodách. Velmi úspěšné byly kazuistiky a případové studie (krvácivé a trombotické stavy), které byly doplněny hlasováním z publika a odbornými komentáři expertů.

Na konferenci zazněly důležité dokumenty pro praxi: *Doporučení ČSTH pro bezpečnou léčbu s NOAC – dabigatranem, etexilatem, apixabanem a rivaroxabanem* a návrh doporučeného postupu: *Diagnostika heparinem indukované trombocytopenie*.

Maraton odborných přednášek byl organizátory doplněn kulturou a sportem. Lékaři si užili jak koncert v kostele Nanebevzetí Panny Marie, společenský večer s vyhlášením nejlepších přednášek a posterů v Aldisu, tak se zúčastnili, nebo alespoň fandili účastníkům 3. ročníku charitativního běhu pro zdraví na 2015 m.

Prof. MUDr. Jaroslav Malý, CSc.

Leon Dlačov: Okolo Hradce v bílém plášti – medicínské historky

Živá a mrtvá váha

Sojka při vyučování vykládá, že nejhůř se nese na nosítkách lehce raněný. Je neklidný, moc se hází a tak je dobře ho utlumit, dát mu něco pro spaní. Na závěr dodává: „Živá váha je mnohem vyšší než mrtvá.“

Jeden frekventant však vrtí hlavou a dívá se tomu. Sojka se rozčílil a prohlásil: „Tak si zkus něst živý prase v pytli na zádech. Přijdeš na to sám. A jestli tě ani to nepoučí, tak si to s tím prasetem prohod!“

3. charitativní běh na pomoc pacientům s poruchou srážlivosti krve

V Hradci Králové se v rámci XXII. česko-slovenské konference o tromboze a hemostáze uskutečnil 3. ročník charitativního běhu, jehož cílem je upozornit na problematiku poruch srážlivosti krve. Charitativní běh se konal v pátek 22. května 2015 v centru města. Výtěžek ze startovného ve výši 14 300 Kč byl věnován nadačnímu fondu AQUAPURA, který jako jediná nezisková organizace v České republice již pátým rokem pomáhá pacientům, kteří trpí poruchou srážlivosti krve, tak zvanou tromboembolickou nemocí.

Nadační fond AQUAPURA při této příležitosti zároveň předal dar Fakultní nemocnici Hradec Králové, a sice ložní povlečení na 20 nemocničních lůžek v hodnotě přes 10 000 Kč. Dar bude použit na lůžkovém oddělení IV. interní hematologické kliniky, kde jsou léčeni pacienti s poruchami srážlivosti krve.

Nadační fond AQUAPURA dlouhodobě podporuje Fakultní nemocnici Hradec Králové, pro kterou v letech 2011–2015 zajistil lékařské přístroje, reagentie, laboratorní či jiné vybavení v celkové hodnotě 561 242 Kč. Dar slouží

ke zkvalitnění péče o pacienty s poruchami srážlivosti krve IV. interní hematologické kliniky, dále pro hematologické laboratoře, oddělení Urgentní medicíny (Emergency) a pacientky Porodnické a gynekologické kliniky.

Bc. Petra Adámková, Nadační fond AQUAPURA

Odborné akce pořádané pracovišti FN a LF UK, které se uskuteční v následujícím období:

2.–3. 10. 2015	42. Šerclovy dny, Nové Adalbertinum HK
7.–8. 10. 2015	Hradecké virologické dny, Nové Adalbertinum HK
13. 10. 2015	XIV. Konference na téma monoklonálních gamapatií, Výukové centrum LF a FN
15.–17. 10. 2015	XVI. kongres České ortodontické společnosti, Nové Adalbertinum HK
5.–6. 11. 2015	21. celostátní gerontologický kongres, Hotel Tereziánský dvůr HK
6. 11. 2015	XIX. Sazamův den, Výukové centrum LF a FN
12. 11. 2015	Hradecký kardiochirurgický den, Výukové centrum LF a FN
20.–21. 11. 2015	XVII. Hradecké pediatrické dny, Kongresové centrum Aldis HK
26.–27. 11. 2015	12th International Medical Postgraduate Conference, Lékařská fakulta UK HK

Zlatá promoce 1965–2015

V letošním roce se uskutečnila na Lékařské fakultě v Hradci Králové v pořadí druhá zlatá promoce. Dne 30. května 2015 převzali absolventi promočního roku 1965 pamětní diplom k 50. výročí jejich úspěšného ukončení studia Lékařské fakulty v Hradci Králové. Zlatá promoce se na rozdíl od té původní konala ve Velké posluchárně v budově teoretických ústavů v Šimkově ulici. Děkana Lékařské fakulty UK zastoupila tentokrát proděkanka pro výuku všeobecného lékařství doc. MUDr. Alena Stoklasová, CSc. Jedním ze „zlatých“ absolventů byl také doc. MUDr. Karel Barták, CSc., který stejně jako před padesáti lety pronesl projev za absolventský ročník. Přišla také řada na vzpomínky ve formě promítaných prezentací a nechyběla i malá foto procházka po nových zákoutích Hradce Králové, protože i ten se za pět desetiletí hodně změnil.

-ju-

HISTORIE MEDICÍNY VE FILATELII (26)

Z archivu M. Vostatka

NOSITELÉ NOBELOVY CENY ZA ROK 1904 – I. P. PAVLOV A W. RAMSAY

Ivan Petrovič Pavlov se narodil roku 1849 v ruské Rjazani. Původně vystudoval teologii, později pak přírodní vědy a medicínu. Po promoci na medicínu v roce 1879 pracoval v klinické fyziologické laboratoři v Petrohradě. V roce 1890 se stal profesorem na Petrohradské univerzitě a na Vojenské lékařské akademii. Roku 1907 byl jmenován akademikem. Po Říjnové revoluci 1917 mu byla vybudována rozsáhlá vědecká laboratoř, v níž pracoval se svými žáky až do konce života (zemřel 1936).

Ve své práci se zabýval fyziologií trávení (pokusy na izolovaném žaludku – činnost trávicích žláz), popsal podmíněný reflex jako základní prvek vztahu živočicha k pro-

středí (pokusy s psychickou sekrecí slinných žláz) a byl autorem hypotézy o 1. a 2. signální nervové soustavě.

V roce 1904 získal Nobelovu cenu za práci o fyziologii trávení.

Sir William Ramsay (1852–1916) – skotský chemik, profesor na univerzitě v Londýně. Zkoumal složení vzduchu, ze kterého izoloval nový prvek argon. Později objevil další vzácné plyny – krypton, neon a xenon. V radiové emanaci prokázal helium.

Nobelovu cenu za rok 1904 získal za objev vzácných plynů ve vzduchu a jejich zařazení v periodické soustavě prvků.

Známku vydala švédská pošta v roce 1964 v sérii laureátů Nobelovy ceny.

Prof. MUDr. Pravoslav Stránský, CSc. – 75 let

Profesor Pravoslav Stránský je s Lékařskou fakultou v Hradci Králové profesně spojen již více jak padesát let. Koncem letošního května jsme měli možnost mu poblahopřát k 75. narozeninám, pan profesor stále zůstává aktivním členem Ústavu lékařské biofyziky.

Prof. MUDr. Pravoslav Stránský, CSc., je emeritním děkanem Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Zaměřením lékařský biofyzik a biostatistik, působí na zdejší fakultě od r. 1963 na katedře (nyní ústavu) lékařské biofyziky, nejprve jako odborný pracovník (podle tehdejšího zákona o VŠ, čerstvý absolvent fakulty nemohl nastoupit na učitelské místo), později jako asistent až profesor. V r. 1990 se stal jejím vedoucím. V této funkci působil do konce akademického roku 2005/2006. V současné době je zde jako profesor s rozsahem úvazku 0,3 a vyučuje předmět Lékařská biofyzika ve studijních programech Všeobecné a Zubní lékařství a předmět Biofyzika, radiologie a informační technika v bakalářském programu Ošetřovatelství.

V letech 1990 a 1991 byl proděkanem a děkanem Lékařské fakulty v Hradci Králové. V r. 1993 byl zvolen do AS LF a AS UK. Na lékařské fakultě po dobu šesti let byl předsedou senátu, v senátu univerzitním předsedou tři a půl roku. V r. 1997 pak byl zvolen jako zástupce UK do Rady vysokých škol a její sněm ho vybral jako člena Výboru Fondu rozvoje VŠ. Předsednictvo RVŠ ho zvolilo v r. 2000 předsedou Výboru. V letech 1978 – 1981 pracoval jako docent Lékařské biofyziky a biostatistiky na Lékařské fakultě kuvajtské univerzity.

Pan profesor byl členem výboru sekce lékařské kybernetiky při internistické společnosti ČLS, členem hlavní problémové komise MZ Lékařská kybernetika, členem Hlavního výboru Československé kybernetické společnosti, tajemníkem a předsedou její místní pobočky. Byl též členem Komise pro výpočetní techniku UK, vědeckých rad Univerzity Karlovy, Ministerstva zdravotnictví, 1. lékařské fakulty, Farmaceutické fakulty a Vojenské lékařské akademie JEP. Stále je členem VR Lékařské fakulty v Hradci Králové a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Odborně je prof. Pravoslav Stránský zaměřen na využití

informačních technologií a výpočetní techniky v medicíně, počítačem podporované diagnostické rozhodování, výukové a testovací programy. Hned po jeho nástupu do funkce vedoucího pracoviště byly vybudovány na ústavu moderní počítačové učebny, které od samého začátku fungovaly zároveň jako učebny celofakultní a volně přístupné studentům. Také syllabus biofyziky byl díky němu rozšířen o kurs výpočetní techniky.

S profesorem Stránským jsem se poprvé setkal po jeho návratu z Kuvajtu, což bylo krátce po mém nástupu na LF. Velice rychle jsem pochopil, že

je odborníkem na svém místě, že má obrovský respekt nejen mezi studenty, a hlavně co řekne (precizně formuluje), tak to sedí a platí. Nyní již s úsměvem vzpomínám na krušné začátky v jeho týmu odborných asistentů, později úspěšných odborníků a podnikatelů, kterými byli doc. Podzimek (Data Agentura Infopharm) a doc. Volenec (Ella-CS). Při psaní testů jsme se společně v duchu modlili, aby opět nikdo ze studentů většinu příkladů nevyřešil a my se tudíž nemuseli mořit s počítáním výsledků, které nám samozřejmě pan profesor nedal. Bylo pravidlem, že na přednášku, se kterou jsme vystupovali před studenty poprvé, šli všichni asistenti, pan profesor dohlížel, a následně byl přednášející podroben konstruktivní kritice. Bývalo také pravidlem uspořádat na konci semestru konzultaci pro celý ročník najednou ve Velké posluchárně, kde bylo vždy plno, ba narváno. Pan profesor tady odpovídal na množství otázek z učiva celého semestru. Zákonitě přišel okamžik, kdy musel neodkladně odcestovat a někdo z nás ho měl poprvé nahradit. Jak to dopadlo? Šli jsme tam všichni tři, elektroinženýr, jaderný fyzik a farmaceut, a doufali jsme, že dohromady budeme schopni smysluplně reagovat na položené dotazy. Byly to zkušenosti, které nám následně velmi pomohly v naší pedagogické práci a na které budeme vždy rádi vzpomínat a předávat je našim mladším kolegům.

Milý Slávku, přeji Ti k Tvým pětasedmdesátinám hlavně pevné zdraví a neutuchající radost z práce na biofyzice, která se stala Tvým druhým domovem.

*Doc. ing. J. Hanuš, CSc.
Ústav lékařské biofyziky*

XVII. Hradecké pediatrické dny – 20. a 21. listopadu 2015

Dětská klinika LF UK a FN Hradec Králové Vás srdečně zve na tradiční odborné sympozium pro lékaře i sestry. Setkání proběhne v pátek a sobotu v sálech kongresového centra Aldis v Hradci Králové. Odborný program na letošní rok se bude zabývat spoluprací lékařů v terénu a v lůžkovém zařízení, zejména v našem regionu. Domluvíme se, v jaké situaci a s jakými vyšetřeními je již vhodné dítě s určitými obtížemi odeslat do nemocnice, co lze od pobytu zde očekávat a jak by se měl daný pacient sledovat po propuštění. Kromě tohoto pohledu do různých odborností

přineseme mimo jiné i novinky z otorhinolaryngologie, revmatologie, endokrinologie, sportovní medicíny, tradičně nebude chybět blok sociální pediatrie. Jako obvykle zazní řada přednášek v lékařské i sesterské sekci. Celonárodní setkání učitelů škol při nemocnicích se bude konat již popáté. Akce je zařazena do systému postgraduálního vzdělávání ČLK a ČAS. Veškerá důležitá data naleznete na webové stránce www.pediatriehk.cz. Budeme se těšit i na Vaši účast.

*Jménem organizačního výboru
prof. MUDr. Milan Bayer, CSc.*

Významné životní jubileum prof. Mazáka

Dne 3. června 2015 se uskutečnil slavnostní seminář uspořádaný na počest významného životního jubilea prof. Jaroslava Mazáka a připomínající 60. výročí založení II. interní kliniky (tomuto výročí je věnován článek na jiném místě tohoto čísla časopisu). Slavnostní seminář zahájil ředitel Fakultní nemocnice prof. Roman Prymula. Ve svém vystoupení vyzdvihl osobnost prof. Mazáka a připomněl jeho mimořádné zásluhy o rozvoj vnitřního lékařství jako medicínského oboru v místním i celostátním významu a také jeho zásluhy při budování II. interní kliniky.

Prof. MUDr. Jaroslav Mazák, CSc. se narodil 29. 6. 1925 v Lounech v dělnické rodině. Reálné gymnázium vystudoval ve svém rodišti (1936-1944), medicínu pak na Lékařské fakultě UK v Praze (1945-1950). Tato studia absolvoval s výtečným prospěchem, obě studia mu umožnila finanční podpora jeho strýce - křesťního kmotra. Následující den po maturitě, konané z větší části v němčině, byl společně s dalšími studenty své třídy povolán na nucené práce v nacistické organizaci Technische Nothilfe a téměř rok pak strávil v pracovním táboře v mnohém podobném neblaze proslulým německým koncentrákům. Dny osvobození na jaře 1945 jsou jeho nejkrásnějším životním zážitkem. Medicínu chtěl po válečné porážce Německa studovat - jak sám vzpomíná - s vyhlídkou, že se stane praktickým lékařem, nejlépe někde na venkově. Těšil se na úzký kontakt s přírodou, ve které do té doby vyrůstal. V duchu počítal s početnou rodinou a s malým přidruženým zemědělským hospodářstvím k tomu. Všechno však mělo být, a nakonec i bylo, jinak. Po promoci nastoupil na tzv. „umístěnku“ do nemocnice v Karlových Varech. Povinnou základní vojenskou službu vykonával na letišti v Klecanech (1950-1951). Vojákem z povolání se stal na začátku roku 1952, v období hektických let studené války, vystupňované válkou korejskou. Po půlročním speciálním kurzu nastoupil ve svých 27 letech do funkce prvního zástupce náčelníka zdravotnické služby československého letectva. Z této velitelské vojenské funkce se dr. Mazákovi podařilo uvolnit až po třech letech. V roce 1955 mu bylo umožněno zúčastnit se konkurzu na místo lékaře Vojenské lékařské akademie v Hradci Králové. V květnu 1955 nastoupil na II. interní kliniku jako vojenský vědecký aspirant (v dnešní terminologii: prezenční postgraduální student doktorského studia). Na klinice pak pracoval celkem 22 let. V rychlém sledu složil I. a II. atestaci z vnitřního lékařství a obhájil kandidátní práci (CSc.). Po osmi letech habilitoval (1963) a ve svých 49 letech byl jmenován řádným profesorem Univerzity Karlovy (1974).

Prof. Mazák se v roce 1968 stal přednostou II. interní kliniky, současně byl také vedoucím II. interní katedry LF UK a náčelníkem Katedry válečného vnitřního lékařství Vojenské lékařské akademie (od roku 1958 se tato vysoká škola jmenovala Vojenský lékařský výzkumný a doškolovací ústav Jana Evangelisty Purkyně). Klinika byla hlavním vojenským interním školícím pracovištěm, prof. Mazák byl hlavním internistou Československé armády.

Prof. Mazák vedl kliniku v obtížné době celospolečenské politické nesvobody, v době okupace naší země Sovětským svazem, v době tuhého komunistického režimu. O to více

je obdivuhodné, že se prokazatelně zasloužil o zcela mimořádný rozvoj a rozkvět II. interní kliniky. Na pracovišti vytvořil liberální klima. Prof. Mazák byl ostatním příkladem v pracovní kázní, kterou vyžadoval také u svých podřízených. Pro ostatní vytvářel optimální pracovní podmínky, aby se mohli odborně rozvíjet. Podporoval zahraniční stáže lékařů (v té době bohužel ojedinělé), sám tuto možnost také využil a poznal užitečnost takto získaných zahraničních zkušeností nejenom pro dotyčného lékaře, ale i pro celou kliniku. Prof. Mazák byl vůdčí osobností s přirozenou autoritou.

V době, kdy to bylo téměř nemožné, prof. Mazák prosadil tzv. „přístavbu“, tj. výstavbu nové budovy II. interní kliniky, ve které byly umístěny jednotky intenzivní péče, peritoneální dialýza, intermediární lůžkové oddělení, moderní laboratoře, rentgen, ambulance, poradny, seminární místnost a pracovní lékařů. Stavba nové budovy trvala pět let (1972-1977), slavnostní otevření se uskutečnilo v říjnu 1977. Smutnou ironií osudu bylo, že prof. Mazák novou budovu otvíral v době, kdy už bylo zřejmé, že se nad ním stahují mračna jeho „politické likvidace“.

Prof. Jaroslav Mazák je mimořádnou osobností české medicíny. Je vynikajícím lékařem s mezinárodním renomé. Zasloužil se zásadním způsobem o rozvoj vnitřního lékařství a hematologie. Zavedl například metodu trepanobiopsie, prioritní je jeho trombolytická terapie v léčbě arteriální trombózy (spolu s cévním chirurgem dr. Čestmírem Rečkem). Prof. Mazák byl vynikajícím invenčním vědcem a metodickým puristou v tom nejlepší slova smyslu. Ve svém výzkumu se zaměřil na význam trombocytopenie v postiradiačním krvácení (disertační práce), supresivní efekt iradiace na primární hemostázu (habilitační práce) nebo na experimentální diseminovanou intravaskulární koagulaci a koagulační změny u experimentálních popálenin, šoku a nemoci z ozáření. V klinickém výzkumu se věnoval zejména hemokoagulačním změnám u pacientů s renální insuficiencí léčených peritoneální dialýzou a výzkumu imunogenních vlastností produktů fibrinolýzy při trombolytické terapii. Prof. Mazák vládne několika jazyky, a tak snadno publikoval své vědecké práce francouzsky, německy i anglicky.

Pracovní záběr prof. Mazáka byl široký. Stál například u vzniku radiobiologie jako samostatného vědního oboru, jak mu ostatně i ukládala jeho funkce hlavního internisty Československé armády v době hrozící nukleární války. Byl v té době jedním z předních československých znalců problematiky nemoci z ozáření, uznávaným a spolupracujícím i v zahraničí. Monografii *Postiradiační hemoragický syndrom* prof. Mazák uveřejnil v roce 1958, další monografii *Nemoc z ozáření* publikoval v roce 1962. Obě tyto významné monografie je možno i dnes nalézt v mezinárodních publikačních databázích. Prof. Mazák se podílel také na vzniku a rozvoji klinické farmakologie. Zakladatelem klinické farmakologie v naší zemi je prof. Jaroslav Květinina (nyní, po mnoha letech, emeritní profesor a vědecký pracovník II. interní kliniky). Prof. Mazák byl, mimo jiné, spoluautorem první Květinovy učebnice klinické farmakologie.

Prof. Mazák byl i vynikajícím pedagogem. Na naší fakultě byl proděkanem pro výuku. Jeho opakovaně vydané *Vnitřní lékařství* bylo skvělou učebnicí interny nejen pro mediky,

ale i pro lékaře. Mezi studenty byl prof. Mazák velmi oblíben, každý týden pořádal pro mediky nepovinné interní semináře. Vždy skvěle připravené, zajímavé, většinou s praktickou demonstrací pacientů. Plného docenění těchto seminářů je člověk schopen až po letech, při každodenním souboji s nedostatkem vlastního času. Prof. Mazák oprávněně získal čestný titul Zasloužilý učitel (v té době nejvyšší ocenění pedagogické práce). Velmi ceněna byla také jeho pravidelná aktivní účast na klinicko-patologických konferen-

Profesor Červinka, děkan LF UK, udělil prof. Mazákovi zlatou pamětní medaili Lékařské fakulty UK HK jako nejvyšší ocenění jeho zásluh o II. interní kliniku, o naši fakultu a vnitřní lékařství (1. června 2015).
Fotografie: J. Bureš

cích pořádaných prof. Fingerlandem. Zde mohl prof. Mazák uplatnit své schopnosti klinického diagnostika.

Nakonec nutno objektivně dodat, že životní úděl, který na sebe prof. Mazák vzal, nezůstal bez zdravotních dopadů a vlivu na jeho život osobní a rodinný. Prof. Mazák ve svém životě mnohokrát projevil osobní statečnost. Pracoval vždy tak, aby neztratil svou čest a sebeúctu. V sedmdesátých letech se snažil vyhnout nástrahám komunistického režimu, nástrahám osobních nepřátel a falešných přátel. Po „politické likvidaci“ na základě smyšlených obvinění byl donucen v roce 1978 k odchodu z kliniky, z nemocnice, z fakulty a ze samotného Hradce Králové. Všechny jeho dříve oceňované pracovní zásluhy byly rázem anulovány, byla mu odebrána všechna ocenění a čestné tituly. Krátce pak působil v subalterní pozici v Ústřední vojenské nemocnici v Praze Střešovicích, poté byl donucen i k odchodu z armády. Od roku 1979 pak pracoval jako primář interního oddělení nemocnice v Rychnově nad Kněžnou. Pro Rychnov a jeho pacienty to bylo velké dobrodíní, pro II. interní kliniku a pro Hradec těžká ztráta. V jednom z nedávných e-mailů prof. Mazák vzpomíná, jak celou tu těžkou dobu vnímá nyní s odstupem času: „...po vyhazovu, s nímž jsem od spuštění akce počítal, jsem prožíval zvláštní směs hořkosti nad předčasně ukončenou a snad celkem užitečnou prací a slastného pocitu duševního osvobození... Zbabělost a zrada několika jedinců byly odpuštěny, nikoliv zapomenuty...“ (27. května 2015).

Děkan LF profesor Červinka udělil 1. června 2015 prof. Mazákovi u příležitosti jeho významného životního jubilea zlatou pamětní medaili Lékařské fakulty UK jako nejvyšší ocenění jeho zásluh o II. interní kliniku, o naši fakultu a vnitřní lékařství.

Pan prof. Mazák je mimořádně vitálním člověkem i v současné době. Jeho jiskrná mysl, suchý humor, bystré, lehce ironické oči a laskavý úsměv si každého hned získají. Do dalších let našemu jubilantovi přejeme mnoho zdraví, štěstí, pohody a spokojenosti.

Ad multos annos!

Prof. Jan Bureš
II. interní gastroenterologická klinika

Zemřel doc. MUDr. Jiří Šimek, CSc.

Dne 21. 6. 2015 zemřel po dlouhé nemoci ve věku 80 let chirurg doc. MUDr. Jiří Šimek, CSc. Pan docent věnoval celý svůj profesní život chirurgii a práci pro Lékařskou fakultu UK a Fakultní nemocnici v Hradci Králové.

On sám patřil k přímým žákům prof. Jaroslava Procházkzy, kterému asistoval po dlouhé roky celé spektrum srdečních a plicních výkonů. Podílel se na vývoji rotačního oxygenátoru pro mimotělní oběh a byl spoludržitelem československého patentu na toto zařízení. Tak, jak bylo v té době na naší chirurgické klinice zvykem, byl doc. Šimek všeobecně chirurgicky vzdělán a prováděl celou škálu chirurgických výkonů. Zabýval se břišní chirurgií, hrudní chirurgií a kardiouchirurgií. Doc. Šimek publikoval více než 100 odborných prací. Habilitoval v roce 1984.

Po dlouhou dobu byl vedoucím lékařem oddělení hrud-

ní chirurgie. V letech 1987–1990 byl přednostou Kardiouchirurgické kliniky FN Hradec Králové. Dále vykonával funkci krajského chirurga a byl vedoucím katedry chirurgie.

V kardiouchirurgii se věnoval především chirurgii srdečních chlopní.

Po ukončení činnosti ve funkci přednosta kardiouchirurgické kliniky se pan docent věnoval hrudní chirurgii, kde měl výborné výsledky a mnoho jím operovaných pacientů mu vděčí za prodloužení života. Pro nás, tehdy mladší generaci, byl především v této oblasti též dobrým učitelem.

Doc. Šimek se podílel na výuce studentů medicíny. Sám vzpomínám, s jakým zápalem studenti učili a jak jsme se jako studenti na jeho chirurgická praktika těšili.

Převážná část profesního života doc. Šimka se odehrávala v době politické vlády komunistického režimu, což nebylo pro profesionála ve vedoucí funkci jednoduché. On sám se musel s některými svými kroky později vyrovnat.

Doc. Šimek miloval svou profesi a po celý svůj život jí byl plně oddán. Pro naši Fakultní nemocnici a Lékařskou fakultu vykonal na poli chirurgie mnoho dobrého.

Prof. MUDr. Jan Harrer, CSc.

CO TAKÉ ZAZNĚLO V SENÁTU ...

Velryba skutečně není velká ryba

Senát PČR projednával „Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací změny harmonogramu Mezinárodní úmluvy o regulaci velrybářství“. Jedním ze zpravodajů byl určen **senátor Tomáš Jirsa (člen ODS)**, zvolený ve volebním obvodu „Jižní Čechy“. Jeho vystoupení bylo stručné a přitom varovné. Náš výbor projednal tuto materii a určil mne zpravodajem, **protože jsem z kraje rybníků a kolegové se asi mylně domnívali, že velryba je velká ryba, takže tomu budu rozumět.** Není tomu tak, všichni víme, že je to savec z řádu kytovců. (Smích v sále.) Prosil bych vás, abyste se tomu nesmáli, protože to je strašně důležitá věc, neboť to, o čem budeme hlasovat, je hlavně o tom, že roční kvóta lovu plejtváků myšoků se snižuje z 19 na 16 kusů, roční kvóta plejtváků malých se snižuje z 200 na 170 kusů a nově se umožňuje lovit také kepokaky dlouhoploutvé, a to až do počtu devět kusů ročně. A bych byl dobře připraven na vaše případné otázky, tak jsem si **přinesl encyklopedii velryb, a varuji vás, že kdo bude navrhopvat pozměňovací návrhy na zvýšení nebo snížení kvót lovu velryb, tak budu z té knihy předčítat.**

Kresba Vladimír Renčín

Kontroverzní podpora státu „fotovoltaice“

Senát PČR projednával „Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2005 Sb., o podpoře elektřiny z obnovitelných zdrojů...“. V podstatě šlo o to, **snížit dlouhodobě státem garantované nepřiměřeně vysoké ceny elektřiny z obnovitelných zdrojů.** Diskuse byla dlouhá (vystoupilo 19 senátorů, přitom mnozí až třikrát) a místy bouřlivá. Stručně a jasně problém vyjádřil pan **senátor Jiří Bis (člen ČSSD)**, když si „nasypal popel na hlavu“ slovy: Koneckonců na začátku všech těch problémů, které dneska máme, byla nekritická láska k obnovitelným zdrojům, podporovaná samozřejmě Brusel. Myslím, že kdybychom se v minulosti problematice věnovali kriticky, technokraticky, tak bychom dnešní obtíže neměli. Já si dnes dokonce myslím, že **současná energetická politika v Bruselu znamená větší nebezpečí, než problémy kolem eura.** (Oživení v sále – potlesk.)

Ve slušné rodině je tchyně druhou matkou

Senát PČR projednával „Vládní návrh zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí“. Návrh předkládal ministr financí ČR pan **Miroslav Kalousek (TOP 09)**. Odpolední debatu zákonodárců nad změnami daně z nemovitostí překvapivě zpestřilo **téma tchyní.** **Předseda senátorů ČSSD Petr Vícha** řekl, že z navrhovaného zániku osvobození od této daně pro majitele novostaveb má podobný rozporuplný pocit - **asi jako „když vaše tchyně ve vašem novém autě padá do propasti“.**

Na to zareagoval **předseda ústavně-právního výboru Jaroslav Kubera (člen ODS)** a vyzval ho k omluvě všem senátkám - tchyním, protože ty jsou všechny hodné. Pokračoval však v podobném duchu. Také bych mohl říct vtip, jak se dva pánové baví o tom, jak oslavují svatbu. Jeden říká: „Vy jste měli svatbu“? Druhý odpovídá: „Ano, pánbůh si včera vzal tchyni“ uvedl Kubera s tím, že je to ale vtip ošklivý. Na výzvu senátorky (a tchyně) Aleny Palečkové se **později Vícha omluvil všem „hodným tchyním“, ovšem pro případ, že takovýto pojem existuje!**

Na schůzích Senátu PČR většinou vyslechl a ze stenografických záznamů zpracoval Karel Barták

KMOŠEK, Petr. Spirála života, smrti i naděje v obrazech Josefa Bavora. Reta CZ, 2015, 323 s. ISBN 978-80-260-7770-1.

Biografická publikace o životní cestě a tvorbě Josefa Bavora – anatomického malíře Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, uznávaného výtvar-

níka, výtvarného pedagoga, předsedy Unie výtvarných umělců oblastního sdružení Hradec Králové. První polovinu knihy tvoří textová část, která mapuje životní osudy Josefa Bavora. Díky bohatému obrazovému doprovodu v druhé části podává publikace ucelený přehled o umělcově tvorbě. Autorovi Petru Kmoškovi, který je historikem a teoretikem výtvarného umění, se podařilo shromáždit bohatý materiál. Ten pečlivě zpracoval a utřídil.

Knihla vznikla za podpory Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové.

Studentské akce

JARNÍ KONCERT

O program jarního koncertu se oproti zvyklostem postarali naši posluchači. Důvod změny byl nasnadě – v loňském roce se podzimní koncert nekonal, protože o své vzpomínky na listopad 1989 se přišli podělit dva významní protagonisté těchto událostí – doc. P. Pithart a biskup V. Malý. Letošní koncert v režii studentů byl už pátý v řadě a konal se v pondělí 18. 5. 2015. Návštěvníci měli možnost před začátkem programu obdivovat zrekonstruované prostory před Velkou posluchárnou. Vlastní koncert byl v první polovině zaměřen na klasický repertoár a potěšitelné bylo, že na programu se tentokrát podíleli i studenti prvního ročníku. Hlavní slovo měla příčná flétna v rukou A. Jílkové, ať už za doprovodu zobcové flétny a kontrabasů či klavíru. Zazněly i skladby

od B. Smetany a C. Debussyho. První polovinu ukončil Montiho Čardáš v úpravě pro akordeon. J. Dokoupil si za svůj výkon vysloužil dlouhotrvající potlesk. Po přestávce se zcela změnil žánr a zazněly klavírní úpravy skladby Tennessee z filmu Pearl Harbor a směs melodií od skupiny Queen, které oddělila vtíravá Parisienne Walkways od kytaristy G. Moora. Následující skladby z repertoáru Deep Purple, Stinga a prakticky neznámých Rumjacks už byly tvrdšího ražení. O poslední vystoupení se postarali Matuškovci s písněmi J. Ledeckého Budu všechno co si budeš přát a Modrá od skupiny Žlutý pes. Samozřejmě nemohlo chybět Gaudeamus igitur, které si spokojené publikum zazpívalo na závěr zdařilého koncertu. *Doc. MUDr. A. Stoklasová, CSc.*

Kam za kulturou v Hradci Králové:

7. 10. 2015 v 15 hod.	FAKULTNÍ NEMOCNICE, VESTIBUL PAVILONU BAŠTECKÉHO (BUDOVA Č. 23) Vernisáž výstavy fotografií – Pavel Musil – Island známý a neznámý
9. 9.–12. 10. 2015 14. 10.–16. 11. 2015 18. 11. 2015–11. 1. 2016	LÉKAŘSKÁ FAKULTA, GALERIE NA HRADĚ Oldřich Tlustoš – Obrazy, sochy, medaile Václav Zeman – Obrazy, užitá grafika Premiéra 2015 – soutěžní přehlídka fotografické tvorby
3. 4.–15. 11. 2015 24. 4.–15. 11. 2015 18. 9. 2015–31. 1. 2016 9. 10. 2015–1. 1. 2017 27.–29. 11. 2015	MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH Na vlnách pod plachtami Ochechule, dřasové a další bájní tvorové moří Hurá do školy! – výstava o prvňáčcích a (nejen) pro prvňáčky Pevnost královéhradecká XXVI. Muzejní adventní trh 2015
28. 9.–28. 10. 2015 17. 10. 2015 31. 10. 2015 5. 12. 2015	KLICPEROVO DIVADLO, DIVADLO DRAK Čekání na Václava – divadelní festival velkých malých divadel Premiéry Klicperova divadla F. Langer: Periférie – režie D. Šiktanc T. Letts: Srpen v zemi indiánů – režie T. Karpianus L. Lagronová: Nikdy – režie J. Frič
19.–20. 9. 2015	SKANZEN KRŤOVICE Stará řemesla – víkend zaměřený na ukázkou řemesel dříve běžných na venkově
13.–17. 10. 2015	21. ročník mezinárodního jazzového festivalu Jazz Goes to Town 2015

Studentské akce

Graduates Night 2015 objektivem Jakuba Misíka

Filharmonie Hradec Králové - hrajeme v barvách HRADCE

Vyberte si živou hudbu, která Vás potěší, zaujme a inspiruje!

Vážení čtenáři časopisu SCAN, mám tu čest napsat ve Vašem časopise úvodní článek o Filharmonii Hradec Králové. A potom už Vás dále pravidelně informovat o našich zajímavých koncertech a představeních.

Co všechno Vám může Filharmonie Hradec Králové nabídnout? Věřím, že mnoho čtenářů SCANu je častými návštěvníky našich akcí a všichni jsou dobře informováni. Pro ty, kteří nás až snad tak dobře neznají, jsou zde alespoň základní informace. Filharmonie Hradec Králové je orchestr, který je schopen interpretovat ve velkém obsazení všechna díla symfonické tvorby. Jednotlivé koncerty jsou dramaturgicky řazeny do několika abonentních tematických řad. Musím však zdůraznit, že se nejedná pouze o koncerty a představení, které jsou určeny úzkému okruhu konzervativních milovníků vážné hudby. Řada koncertů má svůj přesah do oblastí jiných žánrů ve spolupráci s interprety z oblasti rockové, jazzové, folkové hudby apod. Některá naše představení jsou speciálně vytvořena pro děti a mladé posluchače. Takže věková struktura návštěvníků našich koncertů je pak velmi pestrá. Filharmonie Hradec Králové také často hostuje v zahraničí.

Budova FHK byla zrekonstruována v roce 2006 a umožňuje nám realizovat koncertní i scénická představení. Sál má výbornou akustiku, takže slouží také k vytváření profesionálních hudebních nahrávek.

Máme rádi Hradec Králové a své posluchače, a proto naše abonentní řady jsou symbolicky také v barvách Hradce Králové. Zkratky cyklů jsou pak v dalším textu použity pro jednotlivé koncerty.

Abonentní řada BÍLÁ – Velký symfonický cyklus (B)

V letošní koncertní sezóně uvádíme díla skladatelů jako jsou Mozart, Dvořák, Brahms, Čajkovskij, Debussy, Novák....

Abonentní řada ŽLUTÁ – Malý symfonický cyklus (Ž)

V letošní koncertní sezóně uvádíme díla skladatelů jako jsou Mozart, Rossini, Dvořák, Mendelssohn, Janáček, Saint-Saëns...

Abonentní řada MODRÁ – Mezi proudy (MP)

Tento cyklus zahrnuje koncerty různých žánrů – world music, filmová hudba, rockové hity v symfonických aranžích, hudby z počítačových a video her, jazz

Abonentní řada ZELENÁ – Opereta - Muzikál (OM)

Klasická operetní představení, Popelka v muzikálové verzi, symfonicko-rockový muzikál, apod.

Abonentní řada ČERVENÁ – OPERA DIVA (Č)

Tato řada je pojmenována podle světoznámé operní pěvkyně, skvostné herečky a hvězdy současného melodramu Soni Červené. Její královéhradecké rodové kořeny ji k našemu městu poutají velmi pevně. Soňa Červená je také „Čestnou občankou Hradce Králové“ a „oficiální tvář“ projektu vystavby nových mistrovských varhan ve Filharmonii Hradec

Králové (www.varhanyfhk.cz).

V této řadě se představí také další významné operní sólistky Dagmar Pecková, Anda-Louise Bogza a Veronika Dzhioeva.

Abonentní řada Oranžová – Sobotní odpolední koncerty s Lukášem Hurníkem (O)

Pro všechny od 4 do 99 let. Například koncert „Loutky“ (a „sochy“), koncert „chyby v hudbě“...

Hudební fórum Hradec Králové (F)

V říjnu a listopadu 2015 se bude konat již 11. ročník tohoto festivalu soudobé světové tvorby. Jedná se již o zavedený hudební festival. Koncerty jsou doprovázeny světelným a výtvarným designem. Všechny koncerty jsou pak pravidelně přenášeny přímým přenosem na Českém rozhlasu 3 – stanice Vltava. Některé vybrané koncerty jsou pak přenášeny ve vysílání European Broadcasting Union.

Den zahraniční země s Filharmonii Hradec Králové

V roce 2009 jsme zahájili tento prestižní a unikátní mezinárodní kulturně-spoločenský projekt. Každoročně představujeme vybranou zahraniční zemi nejen návštěvníkům Filharmonie, ale i široké veřejnosti v Hradci Králové a Královéhradeckém kraji, a to prostřednictvím hudby a dalšího doprovodného programu. První akcí tohoto druhu byl v roce 2009 Den Kanady, následován pak dále v každém následujícím roce dnem Lucemburska, Finska, Polska, Německa, Španělska a Maďarska. Pro rok 2016 bylo zvoleno Slovensko.

Kromě koncertů v abonentních řadách pořádáme také řadu mimořádných koncertů .

Je možné si výhodně zakoupit abonentní vstupenky na všechny koncerty těch abonentních řad, které si vyberete nebo je možné koncerty i jinak efektivně kombinovat podle Vašeho zájmu. Všechny informace naleznete na www.fhk.cz. Vstupenky si můžete zakoupit a rezervovat i elektronicky (www.HKPOINT.cz). Neváhejte však zavolat na telefonní číslo FHK 495 221 901, kde Vám paní Ivana Malá ochotně poradí. Předprodej vstupenek a abonentek pak pravidelně probíhá v budově FHK a v informačních centrech (Gočárova třída 1225, Velké náměstí 165, hala hlavního nádraží).

B1 Čtvrtek 1. 10. 2015, 19.30 hod. – Klavírní koncert b moll Čajkovského v podání laureáta Čajkovského soutěže v Moskvě a Rachmaninovova symfonie v nastudování šéfdirigenta Weisera. Grandiozita citové naléhavosti.

Ardašev / FHK / Weiser

OM1 Čtvrtek 15. 10. 2015, 19.00 hod. – RŮŽE Z ARGENTINY. Humorná, romantická a exotická opereta Jára Beneše o krásných a vášnivých seňoritách.

Severočeské divadlo opery a baletu Ústí nad Labem / Kotiš.

Ing. Luboš Janhuba, Filharmonie HK

Filharmonie Hradec Králové o.p.s., Eliščíno nábřeží 777, 503 03 Hradec Králové, Czech Republic

Tel.: +420 495 211 375, +420 495 211 491, Fax: +495 211 952

e-mail: fhk@fhk.cz, www.fhk.cz

Výstavní prostor Galerie Na Hradě patří v letních měsících již tradičně kolektivní výstavě Unie výtvarných umělců východních Čech. Jejich expozice vždy tvoří pestrou směsici výtvarných žánrů od malby, grafiky, koláže přes fotografie po keramiku, sklo a různé skulptury.

Stejně jako v loňském roce měl Salon svoje čestné hosty. Tentokrát je to především grafik Vladimír Suchánek a potom dva hosté z Polska – Malvina Karp a Bogdan Wiczorek. Ostatně spolupráci s polskými kolegy ze sousedního Klodzka se chystá královéhradecká Unie výtvarných umělců do budoucna prohloubit, protože pro příští rok připravuje kolek-

ktivní výstavu našich výtvarníků v Polsku a v dalším roce by mohla být jedna z výstav v Galerii Na Hradě věnována polským autorům.

Východočeský výtvarný salon 2015 v číslech představuje 109 děl od 51 autorů, které ve dvou místnostech Galerie Na Hradě tvořily díky přehledné instalaci příjemný prostor, ve kterém si skutečně každý našel to „své“. Novinkou v letošním roce pak byla tzv. dernisáž výstavy. Na závěr Salonu, tj. dne 6. září 2015, se konal koncert kytaristky a zpěvačky Marty Töpferové. Výstavní prostor i do budoucna oživí další podobné akce jako jsou koncerty nebo přednášky. -ju-

artičok

Umělecká galerie/kulturní centrum Artičok

24. 9. Koncert písničkářky, harfenistky Jany Bauerové

25. 9. Vernisáž výstavy Pavla Matušky

8. 10. Podzimní floristický seminář

Od září jsme pro Vás v Artičoku připravili rozmanitou nabídku akcí, seminářů, kurzů, koncertů a výstav. Naší ideou je nabídnout pestrou škálu aktivit pro všechny, kteří mají zájem se něco nového dozvědět a vyzkoušet. Nejedná se jen o potěchu ducha, ale pokud budete mít chuť protáhnout si tělo, najdete u nás i několik kurzů cvičení jógy. Věříme, že si z naší nabídky vybere opravdu každý. Zároveň rádi přivítáme Vaše náměty a připomínky na budoucí akce a případnou spolupráci. Více informací naleznete na www.articok.cz.

Pantelleria – „Dcera větru“

Jako rodilý střeoevropan a Východočech, který má k moři dosti daleko, mám potřebu alespoň jednou ročně zavítat k nějakému tomu moři se všemi jeho přednostmi a zápory se snažím nevidět. Navíc jsme si s manželkou oblíbili ostrovy Středozevního moře a moří přilehlých. Většina z nás, letních cestovatelů za slanou vodou, rybími a dalšími pochoutkami, vínem a přímořským klidem jistě poznala alespoň část chorvatských, francouzských, italských, řeckých či španělských ostrovů. Ale kdo z vás na ně vždy cestuje osobním autem? A kdo z vás takhle navštívil Pantellerii?

Kde to vůbec je? Pantelleria je italský ostrov sopečného původu omývaný Středozevníím mořem mezi Sicílií a Afrikou. V turistickém průvodci je proponováno, že zde naleznou svoji rekreaci jak turisté, tak potápěči a lovci ryb i milovníci pobytu na mořských březích se všemi příslušnými radovánkami.

Lze tu pozorovat i středomořské plectvo, obdivovat archeologické i mineralogické nálezy a historie zde zanechala stopy rozličných kultur. Jedna z prvních pochovávala své nebožtíky do kamenných polokulovitých staveb rozestých po ostrově a zvaných *sesi*. Na jiném místě lze narazit na féniickou akropoli, jejíž vybudování je datováno do 7. stol. př. n. l. Na ostrov zavítali Féničané i Kartagínci, kteří ho nazývali *Irannin* (ústřice). Dále byl ostrov osídlen Římany (3. stol. př. n. l.) a ti mu říkali *Cossura*. Po staletí byl ostrov plundrován Vandaly a piráty. V r. 860 n. l. ho kolonizovali muslimští farmáři berberského původu ze Sicílie. Ti zavedli pěstování vína *zibibbo* a citrusů. V r. 1098 odtrhli arabové ostrov od Sicílie a tak se po dlouhá staletí Pantelleria změnila pod rukama různých obyvatel. Každý vládce dal ostrovu nějaké jméno: *Gusiras*, *Bent El-Rhia* (Dcera větru), až se stala *Pantelaream*, *Pantellarí* a nakonec *Pantellerií*. Lze se setkat i s jejím přídomek Černá perla Středozevního moře.

Do Afriky – především do Tunisu – to je odsud dokonce blíže než na Sicílii. Z jejího přístavu *Trapani* trvá cesta na Pantellerii asi 8 hodin plavby na menším trajektu na relativně volném moři, s velkými vlnami i za pěkného počasí, ale při stálém větru. Ač již celkem zkušený trajektový mořeplavec, poprvé jsem prožil noční hodiny na takovém plavidlu s nepěknou mořskou nemocí. Po vylodění v městečku *Pantelleria* a spočinutí na pevné zemi se však její příznaky během necelé hodiny zcela vytratily. Vyjeli jsme do okolí hlavního města, abychom hned trochu ochutnali prostředí této malé pevniny uprostřed nekonečného mořského živlu, než se otevřou dveře cestovní kanceláře a my budeme moci získat své bydlení. Slunné a příjemně větrné ráno bylo po-

hlazením po náročné plavbě, nabídl se nám první pohled na část ostrova z vyvýšeniny nad přístavní čtvrtí s relativně standardní evropskou architekturou, která se již dále na ostrově prakticky nevyskytovala. A v čem že většinou bydlí pantellerijčani? Jejich domovy se jmenují „*dammusa*“. Tyto stavby jsou poplatné arabskému architektonickému stylu a vyznačují se krychlovým tvarem s jakýmsi edémkem na střeše. Jde většinou o domy se 100 cm silnými stěnami z kamene a s několika místnostmi s vysokým stropem vrcholícím v kopuli (někdy je jich více). Zde se v letních měsících hromadí teplý vzduch, aby v místnostech bylo chladněji a v zimním období je u stropu tepleji a proto někdy můžeme v *dammuso* nalézt zvýšené patro s ložnicí. Důmyslný systém klenutí a prohlubní střechy navíc zabezpečuje větší plochu pro zachytávání dešťové vody, která je odtud sváděna kamennými kanálky do rezervoárů v podzemí v těsné blízkosti *dammuso* pro období sucha. Na ostrově nenaleznete

Dammusa

totiž žádnou sladkou povrchovou nebo snad pramenitou vodu, která je sem dovážena z pevniny. V jednom takovém stavení jsme prožili 12 dní a vzhledem k malé zahrádce, terase, bazénu, blízké pekárně s výborným slaným i sladkým pečivem a řadě útulných restaurací s rybami a výborným vínem jsme nabyli přesvědčení, že se tady dá velmi klidně a relativně levně žít. Rozličné potraviny včetně ovoce a ryb i masa domácích zvířat se dají nakoupit vždy zcela čerstvé v několika obcích na ostrově, a protože je asi pouze 14 km dlouhý a 8 km široký, není to nikam moc daleko. A tak jsme si často připravovali i v našem *dammuso* jídla z místních surovin a zapíjeli je zdejšími *zibibbem* a večer pak usrkávali místní aperitiv/likér *passito*, které na Pantellerii vyrábějí z hroznů vinné révy typu muškátu. Perlivá vína zde též z této révy produkovaná jsme ale neochutnali. Vína z Pantellerie mj. údajně patřila mezi úkladné zbraně, kterými dobýval ženy i pověstný *Giacomo Casanova*. Svahy i pláně ostrova jsou tedy osázeny vinou, keřky kapary a olivami, zahrádky pak rajčaty, fíkovníky a dalšími ovocnými stromy. Kapary mají svůj název odvozen opět od arabského pojmenování těchto poupat, jinak krásně kvetoucí středomořské rostliny: „*cabr*“ nebo „*cabir*“. Podle receptů ze 17. stol. mají kapary i léčivé účinky: sedativní, digestivní, snižují krevní tlak a otupí bolestí zubů a dle současných nálezů ovlivňují příznivě také nebezpečný cholesterol.

Ostrov má oválný tvar, členité pobřeží i vnitrozemí a síť relativně dobrých silnic. Většina turistů na ostrov přilétá

Montagna Grande

a místní ranvej poskytuje bezpečné možnosti přistání i startu poměrně velikým letadlům. S letištním komplexem pak souvisí půjčovna aut disponující malolitrážními vozy a tak tu naše Mazda 6 patřila k největším osobním automobilům. Na některých postranních silnicích či cestách jsme měli někdy potíže s průjezdem ostřejších zatáček a obavy, abychom neuvízli. Protože jsme chtěli ostrov detailně poznat, najeli jsme na jeho komunikacích různé kvality nakonec cel-

Venušino jezero

kem asi 600 km! Nejvíce nás lákaly místní osady, kde jsme projížděli někdy jen taktak mezi domy roubíciými uzoučké silničky, vinohrady, vulkanické přírodní úkazy a pobřežní skály s možností nádherných výhledů. Tak jsme postupně navštívili přímořské osady po obvodu celého ostrova, které se často nacházejí vždy v nějaké příjemné zátocce (*cala*). V jedné z nich má svoji odpočinkovou rezidenci i světoznámý módní návrhář Armani. Vzhledem k charakteru pobřeží formovaného vulkanickými procesy v dávné minulosti nenajdeme na ostrově oblázkové, natož písčité pláže. Všude spadají do tajemných vod tmavá skaliska. V těch lepších případech mají formu stupňovitých ploch a někde dokonce vytvářejí malá jezírka, do kterých ústí prameny horké vody. Tu stále ohřívá nitro ostrova a na některých místech lze nalézt ve skalách i přírodní saunu nebo kamenné vany s horkou vodou. Okolí ostrova je oblíbenou lokalitou pro potápěče, ale této radosti nám nebylo dopřáno, protože nepatří do rejstříku našich koníčků. Jako na mnoha podobných ostrovech po celém světě i zde narazíte na přírodní kamenné tvary a přírodní úkazy. Jedním z nejznámějších je Sloní oblouk, místo kam se

Sloní oblouk

návštěvníci i místní chodí s oblibou koupat a vyhřívat v paprscích jihoevropského slunce. Nejvyšším místem ostrova je vrchol *Montagna Grande* (836 m) a na jejím tvaru i sousedních vyvýšeninách lze jasně pozorovat sopečné rysy centrálního horstva, které vytvořila vulkanická aktivita asi před 30 tis. lety. Z jejího temene jsme opakovaně shlíželi k osadám nesoucím jména arabského původu: *Kamma*, *Scauri*, *Bukuram*, *Sibá* etc. Významnou přírodní atrakcí ostrova je Venušino jezero, někdy též zvané Venušino zrcadlo, neboť podle mýtu mívali na ostrově schůzky Bakchus a Venuše, která se v jezerních vodách vzhlížela, aby se mohla upravit do své největší krásy. Tuto azurovou vodní plochu však obklopují šedobílé břehy se suchým i mazlavým bahnem, na které narazíte i na dně. Řada návštěvníků jezera se touto nevábně vyhlížející (ale nezapáchající) kaší potírá pro její údajné léčivé vlastnosti. Venušino jezero je také významnou odpočinkovou stanicí pro tisíce stěhovavých ptáků na cestě mezi Evropou a Afrikou.

V den plánovaného odjezdu z ostrova bylo moře tak neklidné po bouři trvající celý předchozí den, že trajekt ze Sicílie ani nevyjel a museli jsme počkat do dalšího dne, kdy se už vlny umoudřily a my jsme se mohli nalodit na trajekt. A tak jsem tentokrát během odpoledne, pro jistotu se spolknutým jakýmsi italským Kinedrylem, bez větších potíží absolvoval zpáteční plavbu do přístavu Trapani. Těsně před doplutím tam jsme ještě pozorovali blízké Egadské ostrovy ležící západně od Sicílie, jeden z dalších potenciálních cílů našich letních putování po Středomoří.

Doc. MUDr. RNDr. Milan Kaška, Ph.D.

UKÁZKY NOVINEK V LÉKAŘSKÉ KNIHOVNĚ:

HOLMEROVÁ, Iva, Božena JURÁŠKOVÁ a Dana MÜLLEROVÁ.
Průvodce vyšším věkem: manuál pro seniory a jejich pečovatele. Praha: Mladá fronta, 2014. 206 s. Lékař a pacient. ISBN 978-802-0431-196.

Publikace je určena všem, kteří se aktivně zajímají o problematiku stárání a stárnutí. Užitečné informace v ní najdou pečovatelé z řad laiků i profesionálů. Na publikaci se podíleli přední čeští gerontologové a geriatři, takže pomůže i lékařům jiných specializací.

Z HISTORIE ČESKÝCH ŠPITÁLŮ

Sacra Infermeria (maltský špitál rytířů Řádu sv. Jana – johanitů)

1

2

3

Řád johanitů byl založen 15. 2. 1113, potvrzen papežem a tím postaven pod ochranu Svaté stolice. Když padlo město Akko do rukou muslimů, odešel Řád z Palestiny, kde pečoval o poutníky všech ras a vyznání při cestě do Jeruzaléma. Krátce byl na Kypru a nakonec počátkem 14. stol. přešel na byzantský Rhodos, kde postavil první velkou nemocnici (viz náš článek ve Scanu 4/2002). Pod vojenským tlakem tureckého sultána Sulejmana Nádherného musel znovu odejít (1522) a získal r. 1530

4

od španělského krále Karla V. maltské soustroví jako léno. Špitálníci budovali opevnění, loďstvo a neustále bojovali s piráty. V r. 1565 čelili mohutnému útoku a obléhání osmanů. Konečný úspěch rytířů vstoupil do dějin jako Velké vítězství a Turecko v budoucnu Maltu již nikdy nenapadlo. Rytíři pokračovali stavbou kostelů, skladů, dílen a hospodářských budov, sídla velmistra, kasáren jednotlivých jazykových skupin a opevnění ostrova. V r. 1574 byla zbudována nemocnice (foto 1), která byla v té době největší v Evropě (vchod-foto 2). Měla 6 sálů pro nemocné (foto 3 – velikost sálu 160x20 m), nemocní měli vlastní lůžka (do té doby neobvyklé) a stravu podávali sami špitálníci na stříbrných podnosech (z hygienických důvodů) (foto 4). Nemocnice mohla pojmout kolem 900 pacientů, bylo přísně dbáno na čistotu, měla i vlastní lékárnu, která používala na léčiva keramické nádoby (foto 5). Pro nemocné měla i prádelnu a v r. 1676 byla pro ošetřující založena lékařská škola, jakási předzvěst lékařské fakulty. Duchovní útěcha jim byla poskytována v přilehlém kostele sv. Anny.

Pod nemocničními sály bylo do skály vytesáno schodiště, vedoucí do další chodby, ve které byly malé pokojíky pro jednotlivé, patrně těžce nemocné pacienty, aby byli odděleni a ochráněni před infekcí.

Návštěva nemocnice nám osvětlila 700 let historie Řádu johanitů a rytířského světa, dobu křížáckých výprav a Velké vítězství nad islámem. Dnes je Malta parlamentní demokracií v čele s prezidentem a Řád se dále věnuje charitativní činnosti v různých částech světa. *Jan Smit*

5

Univerzita Karlova v Praze
Lékařská fakulta v Hradci Králové
a Muzeum východních Čech v Hradci Králové
si Vás dovolují pozvat na

VÝSTAVU

70 let Lékařské fakulty v Hradci Králové /1945 - 2015/

3. 9. - 30.11. 2015

v 1. poschodí budovy teoretických
ústavů Lékařské fakulty, Šimkova 870

pondělí - pátek od 8 do 18 hod.

výstava vznikla ve spolupráci
s Muzeem východních Čech v Hradci Králové

MUSEUM
MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH
V HRADCI KRÁLOVÉ

a pod záštitou města Hradec Králové

HRADEC KRÁLOVÉ

www.lfhk.cuni.cz